

**ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ
ԷԹԻԿԱՅԻ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՀԱՆՁՆԵՐԻՑ ԲԽՈՂ
ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ԹՐԱՖԻԿՆԳԻ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԿԱՆԱՆՑ ՀԵՏ
ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑՑ ՎԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ**

osce

ORGANIZATION FOR SECURITY
AND CO-OPERATION IN EUROPE

WORLD HEALTH ORGANIZATION

ԵՎՐՈՊԱՅԻ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅԱՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՅՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ
ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԷԹԻԿԱՅԻ ԵՎ
ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅԱՆՋՆԵՐԻՑ ԲԽՈՂ
ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ԹՐԱՖԻԿԻՆԳԻ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ
ԿԱՆԱՆՑ ՀԵՏ ՀԱՐՑԱԶԳՐՈՒՅՑ ՎԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Երախտիքի խոսք

«Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության էթիկայի և անվտանգության պահանջներից բխող խորհուրդներ թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ հարցազրույց վարելու համար» գրքույկը գրվել է Կեթի Ցիմերմանի և Շարլոտ Վոտցի կողմից, Լոնդոնի հիգիենայի և արևադարձային բժշկության դպրոցի առողջապահության քաղաքականության բաժին:

Զգալի օժանդակություն և փորձագիտական խորհրդատվություն է տրամադրվել Թերեզ Քաուենտի, Մարինա Ցվետկովայի (ԶԵՅՆՁ, Լոնդոն), Մարթինա Վանդերբերգի (Human Rights Watch, Վաշինգտոն, Դի. Սի.), Բրեդ Ադամսի (Human Rights Watch, Նյու Յորք), Սանտանգ ժիրապորնի (Համաշխարհային դաշինք ընդդեմ կանանց թրաֆիկինգի, Թայլանդ), Իննա Շվեբի (Լա Ստրադա, Ուկրաինա), Մարսիա Ալբրեչտի (Կանանց թրաֆիկինգի դեմ պայքարի Էս-Թի-Վի հաստատություն, Նիդերլանդներ), Նադյա Կոզուհարովայի, («Անհմուս» միության հիմնադրամ, Բուլղարիա), Ֆրանկա Բիմբի, Լուսա Տրապուլիի և Մարիանժելա Տրեպետի (Պադուայի համալսարան, սոցիոլոգիայի ֆակուլտետ, Իտալիա), Կատերին Յանի (Հարվորդի բժշկական դպրոց, Բոստոն), Էլեյն Փիերսոնի («Անտի-սլեյվըրի ինթերնեյշնլ»), Աննուսկա Դերկսի և Բրունո Մոենսի (Պայոկե, Բելգիա) կողմից:

Գրքույկի պատրաստմանը մեծապես նպաստել է Կլաուդիա Գարսիյա-Մորենոյի (Գենդերը և կանանց առողջությունը, Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն, Ժնև), Ալիսոն Ֆիննեյի (Վնասների և բռնության կանխումը, Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն, Ժնև) և Ժո Նրսիի (Լոնդոնի հիգիենայի և արևադարձային բժշկության դպրոց, Լոնդոն, և Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն) վերջնական խմբագրումը և վերանայումը:

Գրքույկը պատրաստվել է Եվրահանձնաժողովի «Դաֆնի» ծրագրի և Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության աջակցությամբ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ	5
ԹՐԱՖԻԿԻՆԳԻ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԿԱՆԱՆՑ ԲԱՐԴ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԸ	6
ՏՐԱՖԻԿԻՆԳԻ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԿԱՆԱՆՑ ՅԵՏ ԷԹԻԿԱՅԻ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅԱՆՁՆԵՐԸ ԲԱՎԱՐԱՐՈՂ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՎԱՐԵԼՈՒ ՏԱՍԸ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ	8
1. ԶՎՆԱՍԵՂ	9
1.1 ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՎԱՐԵԼՈՒ ՈՐՈՇՈՒՄԸ	9
2. ԻՄԱՑՔԸ ԶԵՐ ՆՅՈՒԹԸ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏՔԸ ՌԻՍԿԵՐԸ	10
2.1 ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՌԻՍԿԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ	10
2.2 ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԻ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՓՈՒԼԵՐԸ. ՌԻՍԿԵՐ ԵՎ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ	12
Փուլ առաջին. սկզբնական կոնտակտը	12
Փուլ երկրորդ. հարցազրույցի ժամանակի և վայրի ընտրությունը	13
Փուլ երրորդ. հարցազրույցի ընթացքը	14
Փուլ չորրորդ. հարցազրույցի ավարտը	15
3. ՊԱՏՐԱՍՏՔԸ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ.	16
ՄԻ ՏՎՔԸ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ, ՈՐՈՆՔ ԶՔԸ ՎԱՐՈՂ ԿԱՏԱՐԵԼ	16
3.1 ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՍՈՒ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԵՎ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՑԱՀԱՅՏՈՒՄ	16
3.2 ՑՈՒՑԱԿՈՒՄ ԸՆԴԳՐԿՎԱԾ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՅԵՏ ԿԱՊԿԵԼԸ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ԸՆԴՈՒՄԸ	17
3.3 ՇՐՋԱՀԱՅՏՈՒԹՅՈՒՆ՝ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻՍ	17
4. ԾԵՆՑ ԸՆՏՐՔԸ ԵՎ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՔԸ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԻՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՆԵՐԻՆ	18
4.1 ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԻ ԵՎ ԱՅԼ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ՅԵՏ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ ՌԻՍԿԵՐՆ	18
ՈՒ ԱՌԱՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	
4.2 ԱՐԱԿԱՆ ՍԵՌԻ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ԿԱՄ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՎԱՐՈՂ ՎԱՐՁԵԼՈՒ ՅԵՏ ԿԱՊԿԱԾ ՀԱՐՑԵՐ	19
4.3 ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԵՎ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՎԱՐՈՂՆԵՐԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՈՒՍՏՈՒՄԻ ԲԱՐՕՐՈՒԹՅԱՆ ՅԵՏ ԿԱՊԿԱԾ ԽՆԴԻՐՆԵՐ	20
5. ԱՊԱՀՈՎՔԸ ԱՆԱՆՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԳԱՂՏՆԻՈՒԹՅՈՒՆԸ	22
5.1 ԿՈՆՖԻԴԵՆՑԻԱԼՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՀՈՎՈՒՄ	22
6. ՍՏԱՑՔԸ ՀԱՐՑՎՈՐԻ ԿՇՈՒՂԱՏՎԱԾ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ	23
6.1 ԿՇՈՒՂԱՏՎԱԾ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ԽՆԴԻՐԵԼՈՒ ՊԱՏՇԱԾ ԶԵՎԵՐԸ	23
7. ԼՍԵՑՔԸ ԵՎ ՀԱՐԳՔԸ ԻՐ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ԵՎ ԻՐԵՆ ՄՊԱՌՆԱՑՈՂ ՎՏԱՆԳՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԿՆՈՋ ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆԸ	25
7.1 ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ԿԱՄ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԱՐԿԵԼԸ	25
7.2 ԻՐ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԿՆՈՋ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՐԳԵԼԸ	26
8. ԿՆՈՋԸ ԿՐԿՆԱԿԻ ՏՐԱՎՄԱՅԻ ՄԻ՛ ԵՆԹԱՐԿՔԸ	27
8.1 ԿՆՈՋԸ ԿՐԿՆԱԿԻ ՏՐԱՎՄԱՅԻ ԶԵՆԹԱՐԿԵԼԸ	27
9. ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՂՔԸ ՄԻՋԱՄՏԵԼՈՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ԴԵՊՈՒՄ	28
9.1 ՇՏԱՊ ԿԱՄ ԱՆՀԱՊԱՂ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԽՆԴԻՐՈՂ ԿՆՈՋ ԱՐՁԱԳԱՆՔԵԼԸ	28
9.2 ՄԻՋԱՄՏՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԱԳԱ ՔԱՅԼԵՐԻՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԼԻՆԵԼԸ	29
9.3 ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԴԻՄԵԼՈՒ ՅԵՏ ԿԱՊԿԱԾ ԽՆԴԻՐՆԵՐ	30
10. ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՕԳՏԱԳՈՐԾՔԸ ՀՎԱՔԱԾ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	31
10.1 ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԷԹԻԿԱԿԱՆ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ	31
ՎԵՐՋԱԲԱՆ	32
ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ	33

ԱՌՈՂՋԱՊԱՅՈՒԹՅԱՆ ԶԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԷԹԻԿԱՅԻ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅԱՆՁՆԵՐԻՑ ԲԽՈՂ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ԹՐԱՖԻԿՆԳԻ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԿԱՆԱՆՑ ՅԵՏ ԶԱՐԳԱԶՐՈՒՅՑ ՎԱՐԵԼՈՒ ԶԱՄԱՐ

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Հարկադրված մարմնավաճառու-թյամբ զբաղվելու և ստրկության նման կամ շահագործման պայմաններում աշխատելու համար կանանց և աղջիկների թրաֆիկինգը հետզհետե դառնում է աշխարհի ամենաարագ տարածվող հանցագործություններից և մարդու իրավունքների ամենակոպիտ խախտումներից մեկը: Մարդկանց, և հատկապես կանանց և երեխաների թրաֆիկինգը կամխելու, արգելելու և պատժելու մասին ՄԱԿ-ի արձանագրությունը տալիս է թրաֆիկինգի հետևյալ սահմանումը.

«ուժի, ուժ գործադրելու սպառնալիքի կամ հարկադրման այլ միջոցներով, առևանգման, խարդախության, խաբեության, դիրքի չարաշահման միջոցով, դիմացինի անպաշտպան վիճակից օգտվելու, համաձայնություն ստանալու համար մարդկանց վրա ազդեցություն ունեցողին գումար կամ այլ օգուտ տալու կամ ստանալու միջոցով մարդկանց հավաքագրում, տեղափոխում, փոխանցում, ապաստանում կամ ընդունում՝ շահագործման նպատակով: Շահագործումն իր մեջ ներառում է առնվազն հետևյալը. մարմնավաճառությամբ զբաղվելու պարտադրանք կամ սեռական շահագործման այլ ձևեր, հարկադրված աշխատանք կամ ծառայություններ, ստրկություն կամ ստրկության նման այլ պրակտիկա, պարտույթ կամ օրգանների հեռացում»:¹

Ի պատասխան ողջ աշխարհում թրաֆիկինգի դեպքերի քանակի արագ աճին, և քանի որ քաղաքականություն մշակողներին, դոնորներին, ծառայություններ մատուցողներին և ՋԼՄ-ներին զնալով ավելի ու ավելի մեծ ծավալի տեղեկություններ են անհրաժեշտ թրաֆիկինգի վերաբերյալ, մարդիկ ավելի հաճախ են սկսել հարցազրույց անցկացնել թրաֆիկին-

գի ենթարկված կանանց հետ, որպեսզի վերջիններս կիսեն իրենց փորձը: Հարցազրույցներ են անցկացվում ինչպես դեռ թրաֆիկինգի իրավիճակներում՝ թրաֆիկինգով զբաղվողների, գործատուների կամ կավատների հսկողության տակ գտնվող, այնպես էլ թրաֆիկինգի իրավիճակներից արդեն դուրս եկած՝ ապաստաններում, ծառայություններ մատուցողների խնամքի տակ գտնվող կամ արդեն տուն վերադարձած կամ այլուր վերահաստատված կանանց հետ:

Այս հանգամանքներից որևէ մեկում թրաֆիկինգի ենթարկված կնոջ հետ հարցազրույցը մի շարք էթիկական հարցեր է առաջ բերում, ինչպես նաև մտահոգություններ այդ կնոջ, իր մերձավորների և հարցազրույց վարողի անվտանգության համար: Թրաֆիկինգի հետ կապված ռիսկերի, էթիկական խնդիրների և գործնական իրողության ճիշտ ընկալումը կարող է օգնել նվազագույնի հասցնել վտանգները և մեծացնել այդ կնոջ կողմից կարևոր և ճշգրիտ տեղեկություններ հայտնելու հավանականությունը:

Սույն խորհուրդները օգտակար կարող են լինել գիտնականների, լրագրողների և ծառայություններ մատուցողների համար, ովքեր ծանոթ չեն կանանց թրաֆիկինգի հետ կապված իրավիճակին: Այստեղ հատուկ նշված չեն անչափահաս աղջիկների հետ հարցազրույցներին վերաբերող այլ ռիսկերն ու պարտավորությունները, սակայն սույն փաստաթղթի մեջ շարադրված սկզբունքների զգալի մասը կիրառելի է նաև այդ դեպքերում:

Սույն խորհուրդները մշակվել են կանանց նկատմամբ գործադրված բռնության և թրաֆիկինգի մասնագետների մի խմբի հետ խորհրդակցելով: Այդ մասնագետների մեծ մասը անմիջականորեն աշխատել է թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ:

Այս խորհուրդների հիմքում ընկած

են հետևյալ հրապարակումները. «Putting Women First: Ethical and Safety Recommendations for Research on Domestic Violence Against Women»², «International Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking»³, «CIOMS International Ethical Guidelines for Biomedical Research Involving Human Subjects»⁴, «Human Rights Standards for the Treatment of Trafficked Persons»⁵, ժուռնալիստների տարբեր միությունների վարքի կանոնները⁶, ինչպես նաև թրաֆիկինգի ենթարկված կամ սեռական այլ ոտնձգությունների զոհ դարձած կանանց հետ հարցազրույց վարելու ընթացակարգային ուղեցույցներն իրավապահ մարմինների համար⁷:

Այս խորհուրդները պետք է օգտագործվեն կոնկրետ աշխատանքին վերաբերող և արդեն գոյություն ունեցող պրոֆեսիոնալ չափանիշների հետ մեկտեղ: Այստեղ առաջարկվում են թրաֆիկինգի իրավիճակում գտնվող կամ դրանից արդեն դուրս եկած կանանց հետ հարցազրույց վարելու 10 հիմնական սկզբունքներ: Յուրաքանչյուր խնդրի կարևորությունն առանձին առանձին պարզաբանվում է, ապա բերվում են դրանց վերաբերող գործնական օրինակներ: Այս խորհուրդները չպետք է ընկալվեն որպես թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ աշխատանքի ամբողջական և համապարփակ մի ուղեցույց⁸:

ԹՐԱՖԻԿՆԳԻ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԿԱՆԱՆՑ ԲԱՐԴ ՀԱՆԳԱՍԱՆՔՆԵՐԸ

Թրաֆիկինգի ենթարկված կնոջ հետ հարցազրույցը կարող է տեղի ունենալ, երբ կինը դեռ գտնվում է թրաֆիկինգի իրավիճակում, ծառայություններ մատուցող կազմակերպության խնամքի տակ, կամ էլ երբ նա արդեն անցյալում է թողել թրաֆիկինգի հետ կապված իր փորձառությունը և վերահաստատվել է իր հարազատ համայնքում կամ որևէ նոր համայնքում: Չնայած դեռ թրաֆիկինգի իրավիճակում գտնվող կանանց հետ հարցազրույցներն ավելի ռիսկային են, թրաֆիկինգի իրավիճակից դուրս եկած կանանց հետ հարցազրույցները նույնպես կապված են մի շարք ռիսկերի հետ, որոնք վերաբերում են այդ կանանց ֆիզիկական և հոգեկան բարօրությանը:

Դեռ թրաֆիկինգի իրավիճակում գտնվող կանայք հաճախ

- իրենց զգում են կարծես ծուղակի մեջ՝ առանց անվտանգ ելքի,
- աշխատում են ոչ պաշտոնական, հաճախ նաև ապօրինի կամ սովերային ոլորտներում,
- ապօրինի են գտնվում այն երկրում, որտեղ հայտնվել են թրաֆիկինգի հետևանքով,
- սահմանափակ գիտելիքներ ունեն իրենց իրավունքների և դրանց պաշտպանության օրինական ճանապարհների մասին,
- սահմանափակ անձնական ազատություններ ունեն,
- անընդհատ տեղափոխվում են քաղաքից քաղաք կամ մի հաստատությունից մյուսը,
- հավանական է, որ ենթարկվել են ֆիզիկական, սեռական կամ իրենց կամ իրենց ընտանիքի անդամների հասցեին այդպիսի բռնության սպառնալիքների,
- պաշտպանված չեն գործատուների կամ գործակալների կողմից կիրառվող բռնությունից, տուգանքներից և պատժից,
- տվյալ երկրում բնակվում են առանց օրինական կարգավիճակի, փաստաթղթերն իրենց մոտից վերցված են և

- վախենում են արտաքսված լինելուց,
- թաքցնում են իրենց իսկական տարիքը, հատկապես եթե անչափահաս են,
- ունեն մեծ պարտքեր կամ նյութական այլ ծանր պարտավորություններ, որոնք կապված են կազմակերպված հանցագործության, կոռումպացված պետական պաշտոնյաների, ոստիկանների կամ զինվորականների հետ,
- ենթարկվում են էթնիկական, սոցիալական և գենդերային խտրականության, և
- ընդունում են ինքնապաշտպանական կեցվածք կամ ցուցաբերում են տրավմայի ու սթրեսի նշաններ՝ ժամանակի և տարածքի աղավաղված զգացողություն, որոշ իրադարձությունների մասին հիշողության կորուստ, ռիսկային կեցվածք կամ ռիսկի թերազնահատում⁹:

Թրաֆիկինգի իրավիճակից արդեն դուրս եկած կանայք հաճախ

- ունեն նմանատիպ մտահոգություններ, ինչպես թրաֆիկինգի իրավիճակում գտնվող կանայք,
- շարունակում են մտածել, որ թրաֆիկինգով զբաղվողները կամ նրանց հետ կապված մարդիկ հետևում են իրենց, ինչը երբեմն համապատասխանում է իրականությանը (Թրաֆիկինգի ենթարկվելիք կանանցից շատերը հավաքագրվում են տեղացիների, իսկ հաճախ նույնիսկ իրենց քաղաքի կամ գյուղի բնակչի կողմից:)
- պարտքեր ունեն թրաֆիկինգով զբաղվողներին (ըստ թրաֆիկինգով զբաղվողների հաշվարկների),
- կարող են շարունակել անպաշտպան մնալ իրենց և/կամ իրենց ընտանիքի անդամների դեմ ուղղված վրիժառությունից,
- միայն ժամանակավոր կացության իրավունք ունեն տվյալ երկրում և վախեցած սպասում են արտաքսման,
- կարծում են, որ հասարակության կողմից խարամված են իրենց փորձառության և աշխատանքի պատճառով (ինչը հաճախ

Արևելյան Եվրոպայից մի կին, որն աշխատել է որպես սպասավոր, ամեն օր ենթարկվել է հեշտոցային և հետանցքային բռնաբարության և սեռական այլ ստորացումների: Տուն վերադառնալուց հետո նա շարունակել է տառապել այդպիսի վերաբերմունքի ֆիզիկական և հոգեբանական հետևանքներից, սակայն ամուսնուն երբեք չի պատմել այն մասին, թե իր հետ ինչ է կատարվել, քանի որ համոզված էր, որ ամուսինը կլքի նրան և իր երեխային, եթե ճշմարտությունն իմանա:

այդպես էլ կա), և վախենում են, որ ընտանիքն ու համայնքի անդամները իրենց այլևս չեն ընդունի, եթե անցյալի իրադարձությունները բացահայտվեն,

- իրավիճակից դուրս գալուց հետո ցուցաբերում են ծայրահեղ սթրեսային ռեակցիա և այլևս չեն տիրապետում նախկինում ձեռք բերածը վերապրելու հոգեբանական մեխանիզմներին,
- գտնում են, որ նախկին փորձի մասին խոսելը հավասարազոր է նորից այդ ամենը վերապրելուն,
- կարծում են, որ իրենց կողմից ստացված ծառայությունները կամ ներգաղթի կարգավիճակը կախված են իրենց հնազանդությունից, ինչի պատճառով համաձայնում են մասնակցել հարցազրույցի, որն այլ պարագաներում կմերժեին:

Այս պատճառներից ելնելով թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց օգնություն ցույց տվող գործակալությունները հաճախ մերժում են իրենց խնամքի տակ գտնվող կանանց հետ հարցազրույց անցկացնելու՝ լրագրողների, գիտնականների և այլոց խնդրանքները:

Սակայն չպետք է ենթադրել, որ թրաֆիկինգի ենթարկված բոլոր կանայք են տրավմա տարել, իրենց համարում են զոհ, ատում են իրենց վրա բռնացողներին կամ ցանկանում են փախչել և վերադառնալ տուն: Շատ կանայք գտնվում են երկինաստ պայմաններում, որոնցում նրանք կարող են հակասական և երկակի զգացմունքներ ունենալ: Օրինակ՝

- Զազվադեպ չեն դեպքերը, երբ կանայք ինտիմ հարաբերությունների մեջ են թրաֆիկինգի ցանցում ընդգրկված կամ դրա հետ կապ ունեցող որևէ մեկի հետ, կամ հավատարմության, երախտիքի կամ գոնե կախվածության զգացում ունեն իրենց «գերության» իրավիճակի հետ կապված որևէ անձի հանդեպ:
- Շատ կանայք իրենց չեն համարում թրաֆիկինգի ենթարկված՝ ըստ ՄԱԿ-ի կամ այլ սահմանումների, և չեն ցանկանում, որ իրենց վերաբերվեն որպես զոհերի:

Նրանք կարող են իրենց փորձառությունը դիտարկել որպես իրենց կողմից կայացրած վատ որոշման հետևանք, որի համար ստիպված են կատարել իրենց պայմանագրային պարտավորությունները: Որոշ կանայք դա տեսնում են որպես ժամանակավոր մի բան, որի ընթացքում նրանք մտադիր են բավարար գումարներ վաստակել՝ պարտքը մարելու, ինչպես նաև իրենց կամ տանը գտնվող ընտանիքը պահելու համար:

- Կանայք կարող են իրենց աշխատանքը չհամարել ստրկություն կամ շահագործում, նրանք կարող են առարկել ոչ թե բուն աշխատանքին, այլ հարաբերություններին, որոնք մնան են շահագործման:

Սույն բարդությունները կարող են դժվարացնել կնոջը դիմելու, վստահության մթնոլորտ ստեղծելու, համագործակցելու ցանկություն առաջացնելու, ճշմարտացի պատասխաններ ստանալու, ինչպես նաև նրա որոշումներն ու արձագանքները լիովին հասկանալու գործը:

Անվտանգության և էթիկայի առումով պատշաճ ընթացակարգերի ընդունումն օգտակար է և՛ հարցվողին, և՛ հարցազրույց վարողին: Եթե կանանց մոտենում են նրբանկատ ձևով և առանց դատելու, նրանցից շատերն օգուտ են քաղում իրենց կյանքի պատմությունը պատմելու հնարավորությունից:

Որքան ավելի շատ կինը զգա, որ հարգված է և որ նրա բարօրությունն առաջնային է, այնքան ավելի հավանական է, որ նա կկիսի իր փորձառության ճշգրիտ և առավել զաղտնի մանրամասները: Թրաֆիկինգի ենթարկված կնոջ անվտանգության և բարօրության վրա ազդող գործոնները նույնն են, ինչ բացահայտման վրա ազդողները:

Թրաֆիկինգի ենթարկված կնոջ անվտանգության և բարօրության վրա ազդող գործոնները նույնն են, ինչ բացահայտման վրա ազդողները:

ՏՐԱՖԻԿԻՆԳԻ ԵՆԹԱՐԿՎԱԾ ԿԱՆԱՆՑ ՅԵՏ ԷԹԻԿԱՅԻ ԵՎ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ՊԱՅՄԱՆՁՆԵՐԸ ԲԱՎԱՐԱՐՈՂ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՎԱՐԵԼՈՒ ՏԱՍԸ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔՆԵՐԸ

1. ԶՎՆԱՍԵՂ

Յուրաքանչյուր կնոջն ու իրավիճակին վերաբերվեք այնպես, կարծես թե հնարավոր վտանգը չափազանց մեծ է այնքան ժամանակ, մինչև չունենաք հակառակի մասին վկայող ապացույցներ: Մի նախաձեռնեք որևէ հարցազրույց, որը կարող է կնոջ դրությունը էլ ավելի վատթարացնել՝ թե՛ կարծաժամկետ, և թե՛ երկարաժամկետ կտրվածքով:

2. ԻՄԱՑԵՔ ՉԵՐ ՆՅՈՒԹԸ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏԵՔ ՈՒՍԿԵՐԸ

Հարցազրույցը սկսելուց առաջ ծանոթացեք թրաֆիկինգի հետ կապված ռիսկերին և յուրաքանչյուր կնոջ գործին:

3. ՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ. ՄԻ ՏՎԵՔ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ, ՈՐՈՆՔ ՉԵՔ ԿԱՐՈՂ ԿԱՏԱՐԵԼ

Պատրաստ եղեք կնոջն իր լեզվով և տվյալ երկրի լեզվով (եթե դրանք տարբեր են) տեղեկություններ տրամադրել համապատասխան իրավաբանական, առողջապահական, սոցիալական և անվտանգության ծառայությունների և ապաստարանների մասին:

4. ՃԻՇՏ ԸՆՏՐԵՔ ԵՎ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԻՆ ՈՒ ԳՈՐԾԸՆԿԵՐՆԵՐԻՆ Ծանրութեթև արեք թարգմանիչների, գործընկերների և այլ մարդկանց հետ աշխատելու բոլոր ռիսկերն ու առավելությունները, և ընտրելու ու ուսուցման պատշաճ մեթոդներ մշակեք:

5. ԱՊԱՀՈՎԵՔ ԱՆԱՆՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԳԱՂՏՆԻՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ապահովեք հարցվողի անանունությունն ու զաղտնիությունը հարցազրույցի գործընթացի ողջ ընթացքում՝ նրան դիմելու պահից մինչև նրա գործի մանրամասները հրապարակելու ժամանակը:

6. ՍՏԱՑԵՔ ՀԱՐՑՎՈՂԻ ԿՇՈՒԴԱՏՎԱԾ ՀԱՄԱԶԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Հարկ է, որ յուրաքանչյուր հարցվող հստակորեն ըմբռնի հարցազրույցի բովանդակությունն ու նպատակը, տրամադրվող տեղեկությունների օգտագործման նպատակները, հարցերին պատասխանելուց հրաժարվելու, հարցազրույցը ցանկացած ժամանակ դադարեցնելու, ինչպես նաև հարցազրույցի ընթացքում տրամադրված տեղեկությունների օգտագործման եղանակների սահմանափակման իր իրավունքները:

7. ԼՍԵՑԵՔ ԵՎ ՀԱՐԳԵՔ ԻՐ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ԵՎ ԻՐԵՆ ՄՊԱՌՆԱՑՈՂ ՎՏԱՆԳՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԿՆՈՋ ԳՆԱՀԱՏԱԿԱՆԸ

Գիտակցեք, որ յուրաքանչյուր կին իր ուրույն մտահոգություններն ունի, և որ իր կողմից այդ մտահոգությունների ըմբռնումը կարող է տարբերվել ուրիշների գնահատականից:

8. ԿՆՈՋԸ ԿՐԿՆԱԿԻ ՏՐԱՎՄԱՅԻ ՄԻ՛ ԵՆԹԱՐԿԵՔ

Ձերո՞ մնացեք այնպիսի հարցերից, որոնք կարող են հանգեցնել զգացմունքային լարվածություն և առաջացնող պատասխանների: Պատրաստ եղեք կնոջը սփոփելու և նրա ուժը շեշտադրելու:

9. ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՂԵՔ ՄԻՋԱՍՏԵԼՈՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ԴԵՊՔՈՒՄ

Պատրաստ եղեք արծազանքելու, եթե կինը պնդում է, որ իրեն վերահաս վտանգ է սպառնում:

10. ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵՔ ՀԱՎԱՔԱԾ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ստացած տեղեկություններն օգտագործեք այնպես, որ դրանք օգուտ բերեն տվյալ կնոջը կամ նպաստեն թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց համար օգտակար քաղաքականության մշակմանը:

1. ԶՎՆԱՍԵՂ

Յուրաքանչյուր կնոջն ու իրավիճակին վերաբերվեք այնպես, կարծես թե հնարավոր վտանգը չափազանց մեծ է այնքան ժամանակ, մինչև չունենաք հակառակի մասին վկայող ապացույցներ: Մի նախաձեռնեք որևէ հարցազրույց, որը կարող է կնոջ դրուստությունը էլ ավելի վատթարացնել՝ թե՛ կարծաժամկետ, և թե՛ երկարաժամկետ կտրվածքով:

1.1 ԶԱՐԳԱԶՐՈՒՅՑ ՎԱՐԵԼՈՒ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

Եթե կայի պահանջներից բխող առաջին կարևոր սկզբունքը «չվնասել» սկզբունքն է: Զաշվի առնելով թրաֆիկինգի հետ կապված ծայրահեղ ռիսկերը, այս հիմնական սկզբունքի կարևորությունը չի կարելի թերագնահատել:

Ռիսկեր

Դեռ թրաֆիկինգի իրավիճակում գտնվող, այդպիսի իրավիճակներից դուրս եկող կամ արդեն դուրս եկած կանայք, ինչպես նաև նրանց ազգականները կամ ընկերները պաշտպանված չեն վնասից: Կնոջը սպառնացող ֆիզիկական վտանգի և հոգեբանական վնասի աստիճանն ու տևողությունը ոչ միշտ է ակնհայտ: Որոշ դեպքերում հարցազրույց վարողը կարող է չնկատել ռիսկերը: Որոշ դեպքերում էլ կինն ինքը կարող է չնկատել իրեն սպառնացող վտանգը:

Խորհուրդներ

Եթե գոյություն ունի ռիսկ, որ որևէ կնոջից հարցազրույց խնդրելը կամ բուն հարցազրույցը կարող է վնասել տվյալ կնոջը, սպառնում է նրա անվտանգությանը կամ վտանգում է նրա հոգեկան առողջությունը, ապա հարցազրույցը չպետք է անցկացվի:

Զարգազրույց նախաձեռնելուց առաջ հարցազրույց վարողը պետք է նախ գնահատի ռիսկերը: Պետք է հաշվի առնվեն հետևյալ խնդիրները. կնոջը դիմելը ինչպե՞ս կընկալվի ուրիշների՝ թրաֆիկինգով զբաղվողների, մյուս կանանց, ազգականների կամ համայնքի կողմից, արդյո՞ք որևէ մեկը, ով առարկում է հարցազրույցին, կարող է իմանալ դրա մասին, և արդյո՞ք տվյալ կինը պարտադրված է զգում հարցազրույց տալու: Կարևոր է գնահատել, թե կարո՞ղ է արդյոք կնոջ հետ հանդիպումը բռնության, ներգաղթի հարցերի հետ կապված խնդիրների, աշխատավարձի կորստի, աշխատանքի վայրում տուգանքների և շահագործման պայմաններում տարածված այլ շինծու տույժերի պատճառ դառնալ:

Պետք է անել ամեն ինչ կնոջ հոգեկան վիճակը և հարցազրույցի հնարավոր ազդեցությունը գնահատելու համար: Շատ հաճախ կանայք, հատկապես վերջերս փախածները, գտնվում են էմոցիոնալ ճգնաժամի վիճակում: Նման վիճակում գտնվող կնոջից հարցազրույց վերցնել պետք չէ: Շատ կարևոր է, որ հարցազրույցի խնդրանքով դիմելու պահին կինը լինի լիակատար ինքնատիրապետման վիճակում և որ բուն հարցազրույցի ընթացքում նա վերահսկի հարցազրույցի իրավիճակը:

Կնոջը դիմելուց անմիջապես հետո նրա երկյուղներն ու մտահոգությունները պետք է քննարկվեն համակարգված ձևով (այսինքն, քննարկումը պետք է լինի լուրջ, և ոչ թե ընդամենը. «ոչի՞մչ, որ հարցազրույց վերցնեն ձեզանից»):

Կնոջ՝ սեփական անվտանգության գնահատականը առաջնային կարևորություն ունի, սակայն որոշ իրավիճակներում նա կարող է չպատկերացնել, թե հարցազրույց տալը ինչպիսի խնդիրներ կարող է առաջացնել:

Օտար երկրի բանտում գտնվող մի կին, որը հանդիպել էր մի ԶԿ-ի հետ և համաձայնել էր ցուցմունքներ տալ իրեն թրաֆիկինգի ենթարկածների դեմ, հանդիպումից հետո մի գրություն է գտնում իր բանտախցում, որը սպառնալիքներ է պարունակում իր և իր հարազատ երկրում մնացած երեխաների հասցեին:

Անվտանգությունը գնահատելու համար տրվող հարցերի օրինակներ՝

- Հ:** Որևէ մտահոգություն ունե՞ք այս հարցազրույցի հետ կապված:
- Հ:** Կարծու՞մ եք արդյոք, որ ինձ հետ խոսելը կարող է խնդիր առաջացնել, ասենք, ձեզ թրաֆիկինգի ենթարկած մարդու, ազգականների, ընկերների կամ ձեզ օգնող որևէ մեկի հետ:
- Հ:** Երբևիցե զրուցե՞լ եք որևէ այլ հարցազրույց վարողի հետ: Ինչպե՞ս է անցել այդ հարցազրույցը:
- Հ:** Զարմա՞ր եք գտնում այս պահը և վայրը ձեր փորձի մասին խոսելու համար: Եթե ոչ, ապա ե՞րբ և որտե՞ղ ավելի հարմար կլինի:

Կարևոր է աշխատել պրոֆեսիոնալ և փորձառու տեղական կազմակերպությունների կամ անհատների հետ:

Թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ հարցազրույց վարելուց առաջ օգտակար է խորհրդակցել հետևյալ տեսակի խմբերի հետ ու ուսումնասիրել հետևյալ գրականությունը՝

- Միգրացիայի, փախստականների, ապաստան փնտրողների կենտրոններ, ներգաղթի ծառայություններ, միգրանտների և փախստականների համար իրավաբանական ծառայություններ ու սոցիալական աշխատողներ,
- Միգրանտների համար աշխատանքի իրավունքի կենտրոններ,
- Սեքսի ինդուստրիայի աշխատողների խմբեր ու օգնություն (առողջապահություն, իրավունքներ, սեքսի ինդուստրիայի աշխատողների արհմիություններ),
- Բռնություն կանանց դեմ, կանանց իրավունքների խմբեր, ընտանեկան բռնության և բռնաբարության զոհերի կենտրոններ, ապաստարաններ, խորհրդատուներ ու հոգեբաններ,
- Մարդու իրավունքների խմբեր,
- Մասնագետներ խոշտանգումների և բռնության գծով,
- Իրավապահ մարմիններ,
- Էթնիկական խմբեր կամ մշակութային կենտրոններ և գրականություն,
- Միջազգային կազմակերպություններ (Միգրացիայի համաշխարհային կազմակերպություն, ՄԱԿ-ի Մարդու իրավունքների հանձնակատարի գրասենյակ, Աշխատանքի միջազգային կազմակերպություն),
- Միգրացիայի, թրաֆիկինգի, աշխատանքի և կանանց իրավունքներով զբաղվող գիտական հաստատություններ:

Էթիկայի կանոնները պահանջում են, որ, նույնիսկ եթե կինը համաձայն է հարցազրույցին, այն չպետք է տեղի ունենա, եթե հարցազրույց վարողը կանխատեսում է հնարավոր բացասական հետևանքներ:

2. ԻՄԱՑԵՔ ՉԵՐ ՆՅՈՒԹԸ ԵՎ ԳՆԱՀԱՏԵՔ ՌԻՍԿԵՐԸ

Հարցազրույցը սկսելուց առաջ ծանոթացեք թրաֆիկինգի հետ կապված ռիսկերին և յուրաքանչյուր կնոջ գործին:

2.1 ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՌԻՍԿԵՐԻ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հարցազրույցի գործընթացի յուրաքանչյուր փուլ՝ սկսած կնոջն առաջին անգամ դիմելուց մինչև տեղեկությունների հրապարակումը, կապված է որոշակի ռիսկերի հետ: Հարցազրույց նախաձեռնելուց առաջ ռիսկերին ծանոթանալու և հարցազրույցի ողջ ընթացքում կնոջ բարօրությունն ապահովելու ռազմավարություն մշակելու համար հարկ է մանրամասն ուսումնասիրել նյութը և իրավիճակը տվյալ երկրում, և, ինչը ամենակարևորն է, աշխատել պրոֆեսիոնալ և փորձառու տեղական կազմակերպությունների կամ անհատների հետ:

Ռիսկեր

Վրիժառություն գործատուների, թրաֆիկինգով զբաղվողների, կավատների և իրավապահ մարմինների կողմից

Քանի որ թրաֆիկինգի ասպեկտներից շատերը քրեորեն պատժելի են (օրինակ՝ ներգաղթի կանոնների խախտումներ, ապօրինի աշխատանքային պայմաններ, անչափահաս տարիքի հետ կապված խնդիրներ, պարտքի համար ճորտություն, բռնություն, առևանգում), թրաֆիկինգով զբաղվողները չեն ցանկանում, որ կանայք խոսեն օտարների հետ: Կնոջ վրա հսկողություն ունեցողները կարող են վախեցնել նրան կամ ֆիզիկական պատիժ կիրառել (ծեծ, բռնաբարություն, ազատազրկում), կամ կարող են նրան պատժել ֆինանսապես (տուգանքներ՝ անհնազանդության համար կամ պարտքի ավելացում), որպեսզի նա այլևս օտարների հետ չչփվի: Նրանք կարող են նաև ավելացնել աշխատանքային ժամերը կամ կնոջը զրկել որոշ «արտոնություններից», ինչպիսիք են ազատ ժամանակը, քունը, սնունդը կամ հարմարությունները: Նման չարաշահումներն ու պատիժները ոչ միայն պատժում են կարգը խախտողին, այլ նաև ծառայում են որպես զգուշացում մյուս կանանց համար:

Չպետք է ենթադրել, որ այլևս չաշխատող կամ օտար երկրում չգտնվող կինն ապահով է վրիժառությունից: Շատ հաճախ թրաֆիկինգով զբաղվող գործակալները հեշտությամբ կարող են անձնական տեղեկություններ քաղել կնոջ, նրա տան, ազգականների ու ընկերների մասին: Նույնիսկ «անմեղ» մի հարցազրույց կարող է վտանգել կնոջը և անհնար դարձնել նրա վերադարձը հայրենիք կամ տանը մնալը:

Վրիժառություն հարցվողի ազգականների կամ երեխաների դեմ

Կանանց ենթարկելու ու հսկողության տակ պահելու համար գործակալների ու գործատուների կողմից կանանց ազգականներին և, հատկապես, երեխաներին սպառնալը չափազանց տարածված երևույթ է:

Անպատվություն ու մերժում, կամ ազգականների ու հարևանների կողմից պատժում

Կինը ոչ միայն մտահոգվում է իր ազգականների անվտանգության համար, այլ նաև վախենում է, թե իր ծնողները, ամուսինն ու մյուս ազգականները ինչ կմտածեն, եթե իմանան, որ նա զբաղվել է մարմնավաճառությամբ կամ ենթարկվել է սեռական ոտնձգությունների: Հազվադեպ չեն դեպքերը, երբ ծնողները, քույրերը, եղբայրները կամ ամուսինն այդ կնոջը մեղադրում, ֆի-

զիկապես պատժում կամ տնից վտարում են՝ նրա հետ տեղի ունեցածի պատճառով: Օրինակ՝ հարցազրույց տալու խնդրանքով կնոջն իր տանն անզգուշորեն դիմելը կարող է անուղղելի վնաս հասցնել նրա ընտանեկան հարաբերություններին: Կնոջը մտահոգում է նաև այն, որ ազգականները կարող են իմանալ, որ նա չի վաստակել այնքան, որքան նախատեսվում էր, կամ դիմել է փախուստի՝ առանց պարտքը մարելու, ինչը զայրույթ ու պարսավանք է առաջացնում:

Օտարերկրյա պաշտոնյաների կողմից հայտնաբերում

Կանանցից շատերը ճանապարհորդում են ապօրինի, նրանց փաստաթղթերին տիրանում են թրաֆիկինգով զբաղվողները և նրանք հավաստի տեղեկություններ չունեն իրենց իրավական կարգավիճակի մասին: Վախենալով ձերբակալությունից կամ արտաքսումից՝ նրանք դժկամությամբ են շփվում օտարների հետ: Իրենց երկրում կոռումպացված պաշտոնյաների հետ շփման փորձը շատ կանանց մոտ անվստահություն է առաջացնում այլ երկրների ոստիկանների և այլ պաշտոնյաների հանդեպ: Շատ երկրներում, ուր մարմնավաճառությունն արգելված է, սեքսի ինդուստրիայում աշխատող կանայք արդարացիորեն վախենում են ձերբակալված լինելուց: Այս մտավախություններն էլ ավելի են սաստկանում թրաֆիկինգով զբաղվողների զգուշացումներից առ այն, որ իշխանությունները մեղսակցում են իրենց, որ կանանց կվնասեն, կձերբակալեն, չեն թողնի, որ երբևէ տուն վերադառնան, կամ էլ տուն կուղարկեն իրենց կամքին հակառակ: Որոշ վայրերում, որտեղ իշխանություններն իրոք մեղսակցում են թրաֆիկինգով զբաղվողներին, իշխանությունները ձերբակալում են կանանց՝ նրանց վաստակած գումարները կորզելու, ապա այդ կանանց վերավաճառելու կամ կրկին թրաֆիկինգի ենթարկելու նպատակով:

Վրիժառություն հայրենի երկրի իշխանությունների կողմից

Կնոջ հայրենի երկրի, նույնիսկ նրա հայրենի գյուղի որոշ պաշտոնյաներ կարող են մեղսակից լինել թրաֆիկինգի գործընթացին: Կոռումպացված պաշտոնյաները կարող են ապրել կնոջ հարազատ երկրում կամ աշխատել արտասահմանում գտնվող դեսպանություններում ու հյուպատոսարաններում:

Մատնություն գործընկերների, հարևանների կամ համայնքի անդամների կողմից

Չի կարելի ենթադրել, թե նույն իրավիճակում գտնվող կամ նույն համայնքից եկած կանայք վստահում են միմյանց: Չնայած միասին ապրող կամ աշխատող կանայք կարող են մտերիմ ընկերներ դառնալ, լինում են նաև դեպքեր, երբ կանայք իրարից նեղացած են, կամ էլ ֆինանսական օգուտ, հարգանք կամ լրացուցիչ արտոնություններ են ստանում գործատուներից, թրաֆիկինգով զբաղվողներից կամ այլ մարդկանցից՝ մյուս կանանց մասին վարկաբեկող տեղեկություններ հայտնելու դիմաց: Նմանապես, նույն ապաստանում ապրող կանայք կարող են թշնամության կամ վրեժխնդրության զբաղումներ ունենալ միմյանց նկատմամբ և տեղեկություններն օգտագործել կողքինի վնաս հասցնելու համար: Լինում են նաև դեպքեր, երբ կանայք կապի մեջ են մտնում թրաֆիկինգով զբաղվողների հետ և վերջիններիս կարևոր տեղեկություններ են հայտնում այլ կանանց մասին: Օտարների հետ զրուցելու պահին թրաֆիկինգի ցանցի հետ կապված մարդկանց կողմից նկատված լինելու վտանգը սպառնում է նաև արդեն տուն վերադարձած կանանց:

Ստեր տարիքի մասին

Շատ անգամ անչափահաս աղջիկները ստում են իրենց տարիքի մասին: Ի դեպ, դա հաճախ տեղի է ունենում հենց թրաֆիկինգով զբաղվողների իրահանգով: Անչափահասների հետ հարցազրույց վարելը առաջ է քաշում լրացուցիչ էթիկական խնդիրներ, իսկ որոշ վայրերում՝ նաև հարցազրույց վարողի կողմից օրենքի առաջ որոշ պարտականություններ: Զարգացրույց վարողները պետք է ծանոթանան տեղի օրենսդրության այն պահանջներին, որոնք կապված են անչափահասների դեմ ոտնձգությունների մասին ակազանգելու անհրաժեշտության հետ: Լավ կլիներ նաև պարզել, թե անչափահասներին օգնելու համար ինչպիսի ռեսուրսներ և ծառայություններ կան:

Թրաֆիկինգի ենթարկված կանայք հաճախ ականատես են լինում, թե իրենց թրաֆիկինգի ենթարկողներն ինչպես են կաշառում տեղի պաշտոնյաներին: Չոհերից մեկը պատմում է, թե ինքն ու իրեն թրաֆիկինգի ենթարկողը ինչպես են սահմանն անցել՝ ոստիկանի օգնությամբ և ոստիկանության մեքենայով:

Երբ թրաֆիկինգի ենթարկված կանայք վերադարձվում էին աֆրիկյան մի պետության իշխանություններին, ընդունված էր, որ նրանց դեմքերը ցույց էին տալիս հեռուստատեսությամբ՝ որպես հանրությանը թրաֆիկինգի մասին զգուշացնելու կանխարգելիչ ռազմավարության մի մաս: Դրա արդյունքում թրաֆիկինգի ենթարկված շատ կանայք խայտառակվում էին և մերժվում սեփական ընտանիքի և համայնքի կողմից:

Մերձավոր Արևելքի երկրներից մեկում, երեք արևելաեվրոպացի կանայք փախչում են մի ակումբից և օգնություն հայցում տեղի իշխանություններից: Ոստիկանությունում նրանց ասում են, որ ոչնչով չեն կարող օգնել և ուղարկում են ավտոկայան՝ քաղաքից հեռանալու առաջարկով: Երբ կանայք հասնում են ավտոկայան, իրենց դիմավորում են իրենց թրաֆիկինգի ենթարկածները:

15-ամյա ռումինացի մի աղջիկ թրաֆիկինգի է ենթարկվում ալբանական բանտից, որտեղ նա պահվում էր իտալական կեղծ անձնագիր ունենալու համար: Որոշ ժամանակ իր ընկերկավատի համար աշխատելուց հետո նա դիմում է փախուստի և աշխատանքի անցնում քաղաքի մեկ այլ թաղամասում գտնվող սաունայում: Նրան սկսում են փնտրել: Ալբանացի ընկերոջը «ծառայություն մատուցելու» նպատակով այդ աղջկա հետ աշխատող կանանցից մեկը մատնում է նրան: Ռումինացի աղջկան առևանգում են օրը ցերեկով՝ իր գործընկերների աչքի առաջ:

Հավատարմություն գործակալների, գործատուների, կավատների/ընկերների ու ցանցի մեջ ընդգրկվածների հանդեպ և կախվածություն նրանցից

Որոշ կանայք հավատարիմ հարաբերություններ ունեն գործակալների կամ գործատուների հետ, ովքեր կարող են նաև լինել նրանց ընկերները, ամուսինները կամ այլ ազգականներ: Դրսի մարդու համար այդպիսի զգացմունքները կարող են անբացատրելի թվալ, եթե հաշվի չառնել հետևողական մեկուսացումն ու կախվածությունը, որոնք կանանց նկատմամբ հարկադրության կարևոր տարրերից են: Շատ դեպքերում բռնության կամ դաժանություններին հաջորդում են բարության ու զթասրտության նշաններ: Այդպիսի հարաբերությունները կարող են շփոթեցնող լինել: Կինը կարող է կարծել, որ նրան լավ են նայում, իսկ ուժի այդպիսի անհավասարակշռությունը նրան կարող է համոզել, որ ապագայի և կյանքի համար միակ ելքն ընկած է նրան շահագործողի կամ նրա վրա բռնացողի ձեռքերում:

2.2 ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑԻ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՓՈՒԼԵՐԸ. ՌԻՍԿԵՐ ԵՎ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ

Հարցազրույցի գործընթացի յուրաքանչյուր փուլ կարող է հարցվողի համար ռիսկերի հետ կապված լինել: Հարկ է այդ ռիսկերը ճանաչել ու գնահատել, և համապատասխան միջոցներ ձեռնարկել անվտանգությունն ապահովելու համար:

Փուլ առաջին. սկզբնական կոնտակտը

Ռիսկեր

Թրաֆիկինգի իրավիճակում գտնվող որևէ կնոջ մոտենալը, նրա մասին հարցնելը կամ տվյալ կնոջ հետ հանդիպում խնդրելը կարող է վտանգել նրան՝ կասկածներ հարուցելով նրա հավատարմության կամ մտադրությունների վերաբերյալ: Կանայք հազվադեպ են մնում առանց հսկողության: Նույնիսկ եթե կինը մեծակ է, իրականում նրան հետևում են (օրինակ՝ տեսնելու կամ լսելու համար հարմար հեռավորության վրա գտնվող կավատը կամ գործատուն, կամ թաքնված տեսախցիկը):

Նմանապես, որևէ գյուղ մտնելը և կնոջը մոտենալը, կամ արտագաղթած կնոջ ընտանիքին այցելելը (թե այն դեպքում, երբ կինը հաստատ ենթարկվել է թրաֆիկինգի, և թե նման կասկածների առկայության դեպքում), նույնպես կարող է խնդիրներ առաջացնել այդ կնոջ և նրա ընտանիքի համար:

Խորհուրդներ

- Թրաֆիկինգի ենթարկված կնոջ հետ կապ հաստատելու ամենաանվտանգ ճանապարհը անմիջականորեն նրա հետ խոսելն է, երբ նա արդեն միանշանակորեն դուրս է եկել թրաֆիկինգի իրավիճակից: Հաճախ կապ հաստատելու ամենաարդյունավետ ու ապահով միջոցը նրան ծանոթ ու նրա վստահությունը վայելող տեղական կազմակերպություններն են, ինչպիսիք են սոցիալական ծառայության խմբերն ու ապաստանները:
- Որքան շատ ժամանակ է ընկած թրաֆիկինգով զբաղվողների հետ կնոջ վերջին շփումների և հարցազրույցի միջև, այնքան ավելի հավանական է, որ նա կբացահայտի իր փորձառության մանրամասները և այդ անելիս ավելի ապահով կզգա իրեն:
- Եթե անհրաժեշտ է կնոջ հետ կապվել այն ժամանակ, երբ նա դեռ հստակ կապեր ունի գործակալների կամ գործատուի հետ, ապա լավ կլինի գտնել տեղական կազմակերպություններ՝ առողջապահական կամ սոցիալական ծառայություններ, որոնց նա վստահում է: Եթե վստահելի տեղական կազմակերպությունների միջոցով կապ հաստատելն անհնար է, ապա անհրաժեշտ է երկար ժամանակ դիտարկել և ուսումնասիրել կնոջ պայմանները (այսինքն՝ ո՞վ է նրան

ուղեկցում, ո՞վ է նրան հետևում և այլն), որպեսզի հնարավոր լինի գնահատել նրա հետ կապի մեջ մտնելուն առնչվող ռիսկերը:

Հարկ է նշել, որ այն երկրներում, ուր սեքսի ինդուստրիայի վրա աչք են փակում կամ այն հարդուրովում է, կամ որտեղ ոստիկաններին, պետական պաշտոնյաներին և այլոց կանոնավոր ձևով կաշառում են՝ պատասխանատվությունից խուսափելու համար, հասարակաց տների տերերը, կավատներն ու հսկողություն իրականացնող մարդիկ կարող են բոլորովին չառարկել հարցազրույցին: Սա հատկապես տարածված է այն դեպքերում, երբ հսկողություն իրականացնողները կարծում են, թե հարցազրույցները կարող են օգտակար լինել կանանց համար, ինչն իր հերթին օգուտ կբերի նաև իրենց: Խոսքն անվճար պահպանակների, առողջապահական տեղեկությունների, դեղորայքի և բուժսպասարկման մասին է: Որոշ երկրներում թրաֆիկինգի ենթարկված կամ ճորտության մեջ գտնվող կանանց հետ հարցազրույցները դարձել են սովորական ու անվտանգ: Երբեմն էլ «գործատուները» թույլ են տալիս, որ կանայք հարցազրույց տան միայն այն պարզ պատճառով, որ վստահ են, որ վերջիններս չեն համարձակվի անկեղծ լինել: Այդպիսի պայմաններում հարցազրույց անցկացնելու նկատմամբ չափազանց լավատեսորեն տրամադրվելուց առաջ անհրաժեշտ է հասկանալ, թե հարցեր սովոր օտար մարդու ներկայությունն ինչպես կընկալվի:

Կնոջն ավելորդ վտանգի չենթարկելու համար հարցազրույց վարողը նրան կարող է ասել՝ եթե որևէ մեկը հարցնի, հարցազրույցը ավելի չեզոք թեմայով է, ասենք՝ «առողջության» մասին: Դա կնոջը թույլ կտա այդ զրույցը բացատրել ուրիշներին՝ առանց որևէ վտանգի: Սակայն, հենց որ հարցվողն ու հարցազրույց վարողը մնում են մենակ, հարցվողի կշռադատված համաձայնությունը ստանալու համար նա պարտադիր պետք է մանրամասն տեղեկացվի հարցազրույցի իրական թեմայի մասին (տես՝ «6. Ստացեք հարցվողի կշռադատված համաձայնությունը»):

Ազատագրված վայրերում գտնվող կնոջ հետ հարցազրույց խնդրելիս չի կարելի ենթադրել, թե նա անպայման պաշտպանված է իշխանությունների, այլ կալանավորների կամ թրաֆիկինգով զբաղվողների վրիժառությունից: Նույնիսկ եթե հարցազրույցները հնարավոր է կազմակերպել մեկուսի վայրում, նման պայմանների թերություններից մեկն այն է, որ կինը կարող է իրեն ազատ չզգալ, իսկ հարցազրույցից հետո նրան կարող են մեղել կամ ստիպել, որ նա խոստովանի, թե ինչ է ասել:

Փուլ երկրորդ. հարցազրույցի ժամանակի և վայրի ընտրությունը

Ռիսկեր

Եթե թրաֆիկինգի իրավիճակում գտնվող կինը հանդիպում է օտար մարդու հետ, նրան կարող են հետևել կամ ականջ դնել: Որոշ դեպքերում այդ կանանց աշխատավայրերում և բնակարաններում տեսախցիկներ են տեղադրված: Նույնիսկ կանայք, ուն անընդհատ չեն հետևում, դժկամությամբ են խոսում օտարների հետ, որովհետև վախենում են, որ իրենց ասածը կարող է հայտնի դառնալ և օգտագործվել իրենց կամ իրենց ազգականների դեմ:

Նմանապես, ապաստանում կամ իր տանը գտնվող կինը կարող է իրավացիորեն կարծել, որ իր հետ բնակվողները, ընտանիքի անդամները, հարևանները կամ ուրիշները կարող են լսել իր կողմից հայտնած գաղտնի կամ իրեն վարկաբեկող տեղեկությունները:

Խորհուրդներ

Հարցազրույցները պետք է անցկացվեն ապահով և լրիվ մեկուսացված պայմաններում, առանց կողմնակի անձանց ներկայության: Հաճախ ամե-

Հարցազրույց վարողը գնում է մի ակունք և հանդիպում է դրա տիրոջը, որը պնդում է, թե իր մոտ աշխատող բոլոր կանայք աշխատում են սեփական կամքով և լավ են վաստակում: Նա ինքն է ընտրում կանանց՝ հարցազրույց տալու համար և հարցազրույցի ողջ ընթացքում նստում է բավականին մոտ: Իհարկե զարմանալի չէ, որ այդ կանայք միաձայն հաստատում են նրա բոլոր պնդումները:

Արևմտյան Եվրոպայի ակունքներից մեկը վերջերս ժամանած մի երիտասարդ կին սարսափահար և թշվառ վիճակում դիմում է ոստիկանություն, որպեսզի նրան փրկեն: Ոստիկանները ռեյդի են ենթարկում այդ հասարակաց տունը և ձերբակալում այնտեղ աշխատող բոլոր կանանց: Ոստիկանական մեքենայի մեջ հավաքված մյուս կանայք զայրանում են այդ երիտասարդ կնոջ վրա՝ իրենց պարտքերը մարելու միջոցից զրկելու համար և ծեծի ենթարկում նրան:

նաանվտանգ տարբերակներն են հասարակական կազմակերպություններն ու սոցիալական օգնության ծառայությունները: Հարցազրույցները չպետք է անցկացվեն վայրերում, որտեղ անընդհատ ինչ-որ մարդիկ են ներս ու դուրս անում կամ որտեղ հարցազրույցը պարբերաբար ընդհատվում է, ինչը թույլ չի տալիս, որ հարցվողն իրեն ազատ զգա: Երեխաների ներկայությամբ անցկացվող հարցազրույցները կարող են անհանգստություն և տրավմա պատճառել, իսկ կնոջ խոսքերը հետո կարող են կրկնվել ուրիշների ներկայությամբ:

Հարցազրույցից առաջ և ընթացքում կինը պետք է ազատ հնարավորություն ունենա հարցազրույցը հետաձգելու կամ այն տեղափոխելու իրեն ավելի հարմար և ապահով օր ու վայր:

Հարցազրույցի համար քիչ ժամանակ նախատեսելն իրատեսական չէ և կարող է հարցազրույց վարողին ստիպել դիմել անհարկի ռիսկերի: Նմանապես, հարցազրույցները չպետք է շատ երկար տևեն և էմոցիոնալ առումով չափազանց հոգնեցուցիչ լինեն: Որքան կինն իրեն ավելի ազատ զգա, այնքան ավելի հավանական է, որ նա արժեքավոր տեղեկություններ կհաղորդի: Հարցազրույցը սկսելուց առաջ լավ կլիներ պարզել, թե կինը որքան ժամանակ ունի իր տրամադրության տակ, քանի որ գործատուների կամ թրաֆիկինգով զբաղվողների հսկողության տակ գտնվող կանայք հաճախ կեղծ պատճառներ են գտնում իրենց բացակայության համար, իսկ ուշացումները կարող են խնդիրներ առաջացնել:

Փուլ երրորդ. հարցազրույցի ընթացքը

Պատրաստ եղեք լսելու, մի կողմ դնելով բոլոր նախապաշարմունքները

Ռիսկեր

Եթե հարցազրույց վարողն ունենա նապապաշարմունքներ կամ զգացողություններ կնոջ փորձառության, նրա հետ կատարվածի հանդեպ արձագանքի կամ բնավորության մասին, ապա իրենից կվրիպեն մի շարք կարևոր տեղեկություններ և նա չի նկատի յուրաքանչյուր կնոջ փորձառության ուրույն բնույթը:

Խորհուրդներ

Հարցազրույցից առաջ կարևոր է հարցեր նախապատրաստել մտքում, սակայն կնոջ փորձառության մասին առավել ճշգրիտ տեղեկություններ ստանալու համար ավելի հարմար են խիստ կառուցվածք չունեցող և իրավիճակին արձագանքող հարցազրույցները: Դա կախված է հարցազրույց վարողի բացությունից, ինչպես նաև լսելու ու թարգմանելու կարողությունից: Օրինակ՝ հարցազրույց վարողը պետք է ըմբռնում ու հոգատարություն ցուցաբերի, սակայն խղճահարության կամ կարեկցանքի զբացումները կարող են տեղին չլինել և չընդունվել, քանի որ շատ կանայք չեն ուզում, որ նրանց վերաբերվեն որպես զոհերի:

Կարողացեք ծանաչել կնոջ անհանգստության և անապահով զգալու նշանները

Ռիսկեր

Հարցազրույցի ընթացքում իրադարձությունները կարող են կտրուկ փոփոխվել: Այդ փոփոխությունները կարող են ֆիզիկական կամ հոգեբանական վտանգ հանդիսանալ կնոջ համար:

Նույնիսկ եթե հարցազրույցի սկզբից ստեղծված պայմաններն ընդունելի էին, հարցվողը կարող է հարցազրույցի ցանկացած պահին իրեն անա-

Ոստիկանի կողմից բռնաբարված մի կնոջ, որը թրաֆիկինգի է ենթարկվել, ստիպում են ոստիկանությունում ցուցմունք տալ բաց դռներով մի սենյակում, որի կողքով անընդհատ տարբեր մարդիկ են գնում գալիս: Հարցազրույցի ողջ ընթացքում նա վախենում է, որ իրեն բռնաբարող ոստիկանը կարող է ծանաչել իրեն:

պահով կամ անհանգիստ զգալ: Կարևոր է ճանաչել դրա նշանները, որովհետև հնարավոր է, որ հարցազրույցի իրավիճակը վտանգավոր դարձած լինի, և որովհետև կնոջ անհանգստությունը հաճախ նշանակում է, որ նա չի ցանկանում կամ չի կարող անկեղծ լինել:

Չարցազրույցի բնույթը կարող են փոխել հետևալ իրադարձությունները կամ քննարկման նյութերը՝

- ինչ-որ մեկը ներս է մտնում կամ անցնում է սենյակի կողքով,
- հարցեր կնոջ ընտանիքի կամ տարիքի մասին, կոնկրետ անուններ կամ հասցեներ նշելու խնդրանքներ և այլ նմանատիպ հարցեր, որոնք կարող են կասկածներ առաջացնել հարցազրույց վարողի բուն նպատակների վերաբերյալ,
- հարցազրույց վարողի կողմից վստահության կորուստ կամ անհանգստության նշաններ:

Խորհուրդներ

Կարևոր է կարողանալ նկատել այն նշանները, որոնք ցույց են տալիս, որ հարցվողը այլևս անհանգիստ է կամ ցանկանում է դադարեցնել քննարկումը: Եթե նրա վարքագիծը կամ հարցերին պատասխանելու ձևը նկատելիորեն փոխվել են, ապա հնարավոր է, որ հարցազրույցի ընթացքում ինչ-որ բան է տեղի ունեցել, ինչը և առաջացրել է նրա կեցվածքի կամ պատասխանելու պատրաստակամության այդ փոփոխությունը:

Եթե հարցազրույցի պայմանները դառնում են վտանգավոր, գաղտնիությունը խախտվում է կամ կինը կամ նրա թարգմանիչը նշաններ են անում, որ ինչ-որ խնդիր կա, պատրաստ եղեք փոխել զրույցի թեման, ընդմիջում անել կամ հանդիպումն ավարտել:

Եթե հարցազրույցի ժամանակ օգտագործվում են հարցաթերթիկներ կամ հարցազրույցի ուղեցույցներ, ապա հարցազրույց վարողը ուշադրությունը շեղելու նպատակով պետք է ունենա ուրիշ թեմայով (օրինակ՝ առողջություն, մշակութային սովորույթներ կամ գեոդերային խնդիրներ) ավելի կարճ մի հարցաթերթիկ, որն անհրաժեշտության դեպքում կարող է անմիջապես հանել և դնել սեղանին: Այդ դեպքում զրույցի թեման կարելի է անմիջապես փոխել ավելի քիչ վիճահարույցի: Անվտանգության այս միջոցի մասին հարցվողը պետք է պարտադիր տեղեկացվի հարցազրույցի հենց սկզբից: Նա պետք է տեղյակ լինի նաև այդ ուշադրությունը շեղող հարցաթերթիկի թեմային, որպեսզի ցանկացած պահին, երբ նա իրեն անհանգիստ զգա, կարողանա հեշտությամբ փոխել թեման կամ պատասխանել ուրիշ հարցերի:

Փուլ չորրորդ. հարցազրույցի ավարտը

Չարցազրույցն ավարտեք դրական նոթայով

Ռիսկեր

Թրաֆիկինգը կարող է մի շարք ուժեղ էմոցիոնալ և հոգեբանական արձագանքներ առաջացնել: Իրենց փորձառության մասին խոսելուց հետո որոշ կանայք իրենց թեթևացած են զգում, իսկ մյուսները սկսում են ավելի վատ մտածել իրենց, իրենց վիճակի և ապագայի մասին: Կարևոր է, որ հարցազրույցից հետո կինն իրեն անպատված և անհույս չզգա:

Խորհուրդներ

Եթե հնարավոր է, հարցազրույցը պետք է դրական նոթայով ավարտվի:¹⁰ Մեջբերելով դրվագներ կնոջ պատմությունից, հարցազրույց վարողը կա-

Եթե հարցազրույցի պայմանները դառնում են վտանգավոր, գաղտնիությունը խախտվում է կամ կինը կամ նրա թարգմանիչը նշաններ են անում, որ ինչ-որ խնդիր կա, պատրաստ եղեք փոխել զրույցի թեման, ընդմիջում անել կամ հանդիպումն ավարտել:

Փակման խոսքի օրինակ՝

«Շատ շնորհակալություն ժամանակ հատկացնելու և ձեր փորձառության մասին ինձ պատմելու ուժ ունենալու համար: Ոչ ոք արժանի չէ նման վերաբերմունքի, որին դուք եք արժանացել: Դուք ակնհայտորեն շատ ուժեղ և խիզախ կին եք, որ կարողացել եք դիմանալ այս բոլոր ոտնձգություններին»:

րող է նրան հիշեցնել, թե նրան ինչպես է հաջողվել դիմակայել դժվար իրավիճակներին: Նա կարող է հիշեցնել նաև, որ կնոջ կողմից տրված տեղեկությունները օգտագործվելու են ուրիշներին օգնելու համար:

Մասնագետների խնամքի տակ դեռ չգտնվող կամ լրացուցիչ օգնության կարիք ունեցողներին հարցազրույց վարողը պետք է տեղեկություններ տրամադրի նրանց հասու համապատասխան ծառայությունների մասին (տես ստորև՝ 3) և հարցվողին ասի, որ այդ ծառայությունները հասու են ցանկացած պահին, երբ նա ինքը պատրաստ կլինի դրանցից օգտվելու:

3. ՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԶԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ. ՄԻ ՏՎԵՔ ԽՈՍՏՈՒՄՆԵՐ, ՈՐՈՆՔ ՉԵՔ ԿԱՐՈՂ ԿԱՏԱՐԵԼ

Պատրաստ եղեք կնոջն իր լեզվով և տվյալ երկրի լեզվով (եթե դրանք տարբեր են) տեղեկություններ տրամադրել համապատասխան իրավաբանական, առողջապահական, սոցիալական և անվտանգության ծառայությունների և ապաստարանների մասին:

3.1 ԿԱՆԱՆՑ ԶԱՍՈՒ ՌԵՍՈՒՐՍՆԵՐԻ ԵՎ ԱԶԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԲԱՑԱՋԱՅՏՈՒՄ

Ռիսկեր

Թրաֆիկինգի ենթարկված կանայք իրենց առողջության կամ անվտանգության մասին օգտակար տեղեկություններ ստանալու հնարավորություն հազվադեպ են ունենում: Չափազանց ծանր վիճակում գտնվող մարդկանց հետ աշխատելիս հարցազրույց վարողը պարտավոր է նման տեղեկություններ հավաքել և հաղորդել հարցվողներին: Հարցազրույցը կնոջը նման տեղեկություններ ստանալու հարմար առիթ է տալիս: Այդպիսի օգնությունը կարող է փրկել կնոջ կյանքը, իսկ դրա տրամադրումը հարցազրույց վարողի կարևորագույն պարտականություններից մեկն է:

Խորհուրդներ

Ռեսուրսների առումով պատրաստված եղեք: Աջակցության ծառայությունների մասին տեղեկություններ տրամադրելու միջոցով հարցազրույց վարողը կարող է օգնության կարևոր աղբյուրներ մատնանշել՝ միևնույն ժամանակ բարձրացնելով իր նկատմամբ կնոջ վստահության մակարդակը:

Վստահեցնելով, որ կնոջ հետ կատարվածը նրա մեղքը չէ և որ նրան ոչ ոք չի մեղադրում, կարելի է կնոջը խրախուսել, որ նա դիմի օգնության:

Տեղեկությունները պետք է ներկայացվեն հակիրճ և պարզ ձևով: Հարցազրույց վարողը պետք է համոզվի, որ կինը հասկացել է նրան տրամադրված տեղեկությունները, և ճշտի՝ նա լրացուցիչ հարցեր ունի՞, թե՞ ոչ: Եթե իրավիճակը թույլ է տալիս և դա վտանգավոր չէ, տեղեկությունները պետք է ներկայացվեն գրավոր:

3.2 ՑՈՒՑԱԿՈՒՄ ԸՆԴԳՐԿՎԱԾ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴՅՆ ԿԱՊԿԵԼԸ ԵՎ ՆՐԱՆՑ ՃԱՆԱԶԵԼԸ

Ռիսկեր

Շատ կազմակերպություններ չեն ցանկանում կամ ի վիճակի չեն համապատասխան տեղեկություններ կամ աջակցություն տրամադրել թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց:

Խորհուրդներ

Մինչև ցուցակում որևէ կազմակերպություն ընդգրկելը հարցազրույց վարողը պետք է համոզվի, որ տվյալ կազմակերպության կողմից տրամադրվող ծառայություններն օրինական են և օգտակար: Զարցազրույցներն սկսելուց առաջ հարցազրույց վարողը պետք է զրուցի պոտենցիալ ծառայություններ մատուցողների հետ՝ պարզելու, թե որքանով են նրանք պատրաստ բավարարել թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց կարիքները:

Զարցազրույց վարողը պետք է այդ կազմակերպություններին տեղեկացնի, որ նրանցից ստացված տվյալները կարող են տրամադրվել թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց:

Այն վայրերում, որտեղ աջակցության ծառայություններ չկան, անհրաժեշտ է ավելի հնարամիտ լինել և գտնել մի շարք նմանատիպ կազմակերպություններ, որոնք ցանկանում են և պատրաստ են տարբեր եղանակներով օգնել կարիքավոր կանանց: Զննարվոր է, որ հարկ լինի նրանց ծանոթացնել թրաֆիկինգի խնդրի բնույթին և նրանցից ակնկալվող օգնության հնարավոր շրջանակներին:

3.3 ՇՐՋԱՅԱՅԱՑՈՒԹՅՈՒՆ՝ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՏՐԱՄԱԴՐԵԼԻՍ

Ռիսկեր

Կավատների, գործակալների կամ գործատուների կողմից կնոջ աջակցություն տրամադրող կազմակերպությունների մասին տեղեկությունների հայտնաբերումը կարող է վտանգավոր լինել այդ կնոջ համար: Արդեն տանը գտնվող կնոջ մոտ նման տեղեկություններ հայտնաբերելը կարող է խնդիրներ առաջացնել ընտանիքի անդամների հետ:

Խորհուրդներ

Շատ հարմար է աջակցություն տրամադրող կազմակերպությունների մասին տեղեկությունները գրել փոքր քարտի վրա, որը հարցազրույցից հետո կինը կարող է տանել իր հետ և թաքնված պահել մինչև չորոշի այն օգտագործել: Տեղեկությունները պետք է լինեն կնոջ մայրենի լեզվով և տվյալ երկրի լեզվով, եթե դրանք տարբեր են, որպեսզի նա կարողանա օգնություն ստանալ այդ ծառայությունների հետ կապվելու գործում: Տեղեկությունները պետք է ընդգրկեն ծառայությունների հնարավորինս լայն շրջանակ: Քարտի վրա կարելի է նշել միայն հասցեներ և հեռախոսահամարներ՝ առանց նշելու, թե դրանք ինչ են: Զննարվոր է, որ որոշ կանայք չցանկանան վերցնել քարտը կամ տեղեկություններ ստանալ:

Թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց համար օգտակար ռեսուրսները ներառում են հետևյալ կազմակերպությունների տվյալները.

- **Թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ աշխատանքում մասնագիտացած տեղական կազմակերպություններ (պետք է նշվեն նաև դրանց աշխատանքային ժամերը և դիմելու կարգը),**
- **Թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ աշխատանքում մասնագիտացած կազմակերպություններ, որոնք գործում են կնոջ հայրենիքում,**
- **Անվճար բուժօժանայություններ (ընդհանուր բժշկություն, վերարտադրողական համակարգի բժշկություն, հիվանդանոցներ ու հոգեբուժական ծառայություններ, եթե այդպիսիք կան),**
- **Կացարանի հարցում օգնության աղբյուրներ և սոցիալական այլ ծառայություններ,**
- **Իրավաբանական օգնություն/խորհրդատվություն ներգաղթային օրենսդրության վերաբերյալ,**
- **Երկրի դեսպանատներ,**
- **Ապաստաններ,**
- **Տեղական եկեղեցիներ/ համայնքի օժանդակության կազմակերպություններ,**
- **Լեզվի ուսուցման կենտրոններ,**
- **Կնոջ հայրենիքում գործող հասարակական կազմակերպություններ:**

Ինչ պետք է իմանալ աջակցության ծառայությունների մասին

- Օգնության ձևերը, որ յուրաքանչյուր կազմակերպություն ցանկանում է կամ ի վիճակի է տրամադրել,
- Ծառայության տրամադրման հետ կապված սահմանափակումները (օրինակ՝ կնոջ իրավաբանական կարգավիճակը, վճարունակությունը),
- Արդյոք նրանք օրենքով պարտադրված են իշխանություններից հայտնել բռնության, դեռահասների նկատմամբ բռնության դեպքեր կամ ապօրինի միգրանտներ հայտնաբերելու դեպքում,
- Արդյոք նրանք աջակից մոտեցում են դրսևորում միգրանտների, սեքսի ինդուստրիայում աշխատողների կամ այլ կարիքավոր մարդկանց հանդեպ,
- Արդյոք նրանք կարող են բավարարել լեզվական կամ թարգմանչական տարբեր կարիքները,
- Ինչպիսի տեղեկատվություն կամ իմացություն է անհրաժեշտ նրանց, եթե նրանք թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ երբեք չեն աշխատել:

4. ԳՆԻՇՏ ԸՆՏՐԵՔ ԵՎ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏԵՔ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԻՆ ՈՒ ԳՈՐԾՆԵԿԵՐՆԵՐԻՆ

Ծանրութեթև արեք թարգմանիչների, գործընկերների և այլ մարդկանց հետ աշխատելու բոլոր ռիսկերն ու առավելությունները, և ընտրելու ու ուսուցման պատշաճ մեթոդներ մշակեք:

4.1 ԹԱՐԳՄԱՆԻՉՆԵՐԻ ԵՎ ԱՅԼ ՄԱՐԴԿԱՆՑ ՅԵՏ ԱՇԽԱՏԵԼՈՒ ՌԻՍԿԵՐՆ ՈՒ ԱՌՎՎԵԼՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ռիսկեր

Չարցագրույցի ընթացքում օգնելու կամ կոնֆիդենցիալ տեղեկությունները մշակելու համար այլ անձանց, այդ թվում՝ թարգմանիչներ և հարցազրույց վարողներ վարձելը կապված է ռիսկի հետ, եթե նրանք ճիշտ չեն ընտրվում: Անհրաժեշտ է համոզվել, որ այդ մարդիկ ոչ մի կապ չունեն թրաֆիկինգով զբաղվող գործակալների հետ, և զնահատել, թե որքանով են նրանք պատրաստ աշխատանքի այս նուրբ ոլորտում:

Լուրջ մտահոգության առիթ կա, եթե ձեր աշխատակիցները չեն գիտակցում, թե կոնֆիդենցիալության խախտումներն ինչպիսի վտանգների հետ են կապված, եթե նրանք հարցազրույցները անփույթ ձևով են անցկացնում կամ լուրջ չեն վերաբերվում անվտանգության հարցերին:

Այն թարգմանիչներն ու աշխատակիցները, ովքեր չեն գիտակցում հարցերը նրբանկատ ձևով տալու և կնոջը նույն նրբանկատությամբ պատասխանելու կարևորությունը, կարող են լրիվ և անկեղծ պատասխաններ չստանալ և պատճառ դառնալ, որ կինն իրեն վիրավորված կամ մեղացած զգա:

Եթե թարգմանիչներն ու հարցազրույց վարողները տիրապետում են կնոջ մայրենի լեզվին, դա կնոջն ավելի հարմար և հանգիստ վիճակի մեջ է դնում, ինչն, իր հերթին, օգնում է բարձրացնել վստահության մակարդակը: Սակայն դա կարող է նաև հակառակ ազդեցություն ունենալ: Կանայք կարող են չվստահել իրենց համայնքի ներկայացուցիչներին կամ հայրենակիցներին և ամաչել նրանց ներկայությամբ խոսել: Որոշ կանայք ամաչում են խոսել այնպիսի բաներից (օրինակ՝ սեքսի հետ կապված աշխատանք, սեռական ոտնձգություններ), որոնց մասին իրենց երկրում ուրիշների ներկայությամբ չեն խոսում: Ավելին, ոչ այնքան նրբանկատ թարգմանիչները կամ աշխատակիցները կնոջ պատասխանները կարող են դիտել որպես տեղական բամբասանքի լավ նյութ: Անկախ նրանից, թե հարցազրույցը որտեղ է տեղի ունենում՝ կնոջ հայրենիքում, թե արտասահմանում, բամբասանքը շատ արագ է տարածվում: Եթե թարգմանիչ կենսագրությունն ու ծանոթների շրջանակները հնարավոր չէ ճշտել և զնահատել, ապա որևէ երաշխիք չկա, որ հարցազրույցի ժամանակ ստացած տեղեկությունները չեն հասնի այնտեղ, որտեղ չպետք է հասնեն:

Թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ հարցազրույցների ժամանակը շատ հաճախ սահմանափակ է՝ ինչպես կանանց անվտանգության, այնպես էլ նրանց էմոցիոնալ բարօրության համար: Թարգմանվող հարցազրույցներն ավելի շատ ժամանակ են պահանջում՝ երկարացնելով նաև կնոջը ռիսկի ենթարկելու և նրան դժվար ու սթրեսային վիճակում պահելու ժամանակը:

Խորհուրդներ

- Աշխատեք տեղական կազմակերպությունների ներկայացուցիչ թարգմանիչների կամ անհատների հետ, ովքեր ծանոթ են բռնության

Ենթարկված կանանց հետ աշխատելու առանձնահատկություններին: Ընդ որում, այդ անձինք չպետք է լինեն տվյալ կնոջ համայնքից, բացի այն դեպքերից, երբ հարցվողն ինքն է նման ցանկություն հայտնել:

- Հարցվողին հարցրեք՝ նախընտրում է նա արդյոք, որ հարցազրույցի ժամանակ նրան օգնի որևէ վստահելի ընկեր կամ գործընկեր: Համոզվեք, որ այդ անձը հասկանում է հարցազրույցի նպատակը և իր կամքով համաձայնում է օգնել:
- Մի օգտվեք կամավոր թարգմանիչների ծառայություններից, որովհետև նրանք կարող են կապված լինել թրաֆիկինգի հետ կամ ինչ-որ օգուտներ ստանալ հարցազրույցին մասնակցելուց:
- Բարդ քննարկումների համար կարող են օգտակար լինել այսպես կոչված «մշակութային միջնորդները» կամ մարդիկ, ովքեր կարող են հարթել հարցազրույց վարողի և հարցվողի հայացքների միջև եղած տարբերությունները:
- Գնահատեք իրավիճակը: Երբեմն, երբ հարցազրույցը հնարավոր է միայն այնպիսի թարգմանիչ կամ անձնավորության օգնությամբ, որին չէք վստահում, ավելի լավ է հարցազրույց ընդհանրապես չանցկացնել՝ ելնելով վերը նշված բազմաթիվ պատճառներից:
- Մի վարձեք թարգմանիչների և մարդկանց, ովքեր կարող են դատապարտել կնոջը, ցնցվել կամ վիրավորվել կնոջ հայտնած տեղեկություններից: Թարգմանիչներին ու աշխատակիցներին պետք է մանրամասն ծանոթացնել թրաֆիկինգին և դրան հաճախ ուղեկցող ֆիզիկական և սեռական ոտնձգությունների ողջ շրջանակին:
- Հատուկ առանձնագրույց նախատեսեք այն թարգմանիչների կամ գործընկերների հետ, ովքեր կարող են բացասապես ազդված և վիատված լինել հարցազրույցից:

4.2 ԱՐԱԿԱՆ ՍԵՌԻ ԹԱՐԳՄԱՆԻՉ ԿԱՄ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ՎԱՐՈՂ ՎԱՐՁԵԼՈՒ ԻՅՏ ԿԱՊՎԱԾ ՀԱՐՑԵՐ

Ռիսկեր

Որոշ դեպքերում, երբ հարցվողները սեքսի ինդուստրիայում աշխատող կանայք են, արական սեռի հարցազրույց վարողները կարող են ավելի հեշտ նրանց հետ կապի մեջ մտնել և ավելի քիչ կասկածներ հարուցել: Սակայն թրաֆիկինգի հետ կապված շատ դեպքերում հարցվողներին դավաճանողները, ֆիզիկական կամ սեռական բռնությունների ենթարկողները հենց տղամարդիկ են (օրինակ՝ ընտանիքի անդամները, գործակալները, գործատուները, զինվորականները) և այդ պատճառով հնարավոր է, որ կանայք չվստահեն տղամարդ հարցազրույց վարողին, ամաչեն կամ անհարմար զգան տղամարդու ներկայությամբ իրենց անձնական կյանքի մասին պատմելուց:

Խորհուրդներ

Այն դեպքերում, երբ մարմնավաճառությամբ զբաղվող կնոջ հետ նրա աշխատանքի վայրից դուրս կապվելը հնարավոր չէ առանց նրան վտանգելու, երբեմն նախընտրելի է, որ այդ կնոջ հետ առաջին կոնտակտ հաստատողը տղամարդ լինի՝ պայմանով, որ կինը հնարավորինս շուտ տեղեկացվի այդ մարդու այցելության բուն նպատակի մասին:

Որոշ դեպքերում կանայք նախընտրում են զրուցել տղամարդկանց հետ, կարծելով, որ այլ կանայք կարող են ավելի խիստ ու դատապարտող լինել, քան տղամարդիկ, կամ որովհետև տվյալ կանանց վրա բռնացողն ու նրանց շահագործողը կին է: Եթե հնարավոր է, հարցվողին միշտ պետք է հարցնել՝ արդյոք նա որևէ նախընտրություններ ունի՞ հարցազրույց վարողի սեռի առումով:

Մի անգամ ԱՄՆ-ում իշխանությունները որպես թարգմանիչ առանց իմանալու ներգրավել են թրաֆիկինգով զբաղվողներից մեկին՝ մի երիտասարդ աղջկա ենթադրվող ինքնասպանության վերաբերյալ թրաֆիկինգի ենթարկված մի քանի այլ կանանց հարցաքննելու համար: Այդ մարդն իշխանություններին ասել էր, որ նրանց քեռին է: Ամիսներ անց, անանուն ահազանգից հետո, ոստիկանությունը չեզոք թարգմանիչ օգնությամբ նորից է հարցաքննել այդ կանանց և միանգամայն այլ պատասխաններ է ստացել:

4.3 ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԵՎ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ ԿԱՐՈՂՆԵՐԻ ՖԻԶԻԿԱԿԱՆ ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՈԳԵԿԱՆ ԲԱՐՕՐՈՒԹՅԱՆ ՅԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ռիսկեր

Թրաֆիկինգի ենթարկված կնոջ հետ հարցազրույց անցկացնելը կարող է հարցազրույց վարողի համար վտանգ առաջացնել թրաֆիկինգով զբաղվող գործակալների և հարցվողի աշխատանքի կամ սոցիալական շրջանակի հետ կապ ունեցող մարդկանց կողմից:

Թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ հարցազրույցները կարող են նաև էնոցիոնալ վնաս հասցնել հարցազրույց վարողներին: Ոտնձգություններով և տրավմաներով լի անձնական պատմություններ լսելը հաճախ էնոցիոնալ ուժասպառություն կամ հուզմունք են առաջացնում հարցազրույց վարողների մոտ: Հնարավոր է, որ հարցազրույց վարողները պատրաստ չլինեն նման ճնշող հոգեվիճակների, ուստի նրանց անհրաժեշտ է օգնել՝ հաղթահարել այդ զգացմունքները:

Եթե հարցազրույց վարողն ինքն է ենթարկվել ոտնձգությունների կամ խտրականության, ապա նրա այդ փորձը կարող է պայմանավորել, թե հարցվողի պատմածը նրա վրա ինչպես է ազդում: Հարցվողներին լսելը որոշ հարցազրույց վարողների մոտ կարող է արթնացնել անցյալում վերապրած բռնությունների հիշողություններ և զգացմունքներ, որոնք նրան կարող են խանգարել պարտաճանաչ և անկողմնակալ հարցազրույց վարել:

Հարցազրույց վարողները կարող են իրենց անօգնական զգալ կամ էլ հակառակը՝ ցանկանան ստանձնել «փրկչի» դերը: Առաջին դեպքում հարցազրույց վարողը կարող է խուսափել որևէ օգնություն առաջարկելուց, կարծելով, թե կնոջ պրոբլեմները չափազանց մեծ են, իսկ իր ռեսուրսները՝ չափազանց աննշան: Իսկ երկրորդ դեպքում հարցազրույց վարողը կարող է անիրատեսական խոստումներ տալ:

Խորհուրդներ

- Եթե հարցազրույցից առաջ կամ նրա ընթացքում հարցազրույց վարողը կամ հարցվողը սկսում են կասկածել, որ հարցազրույցի վայրն ապահով չէ, ապա հարցազրույցը չպետք է տեղի ունենա կամ պետք է դադարեցվի մինչև ապահով տեղ չգտնվի: Եթե հնարավոր է հարցազրույցի օրը փոխել, հաճախ նպատակահարմար է այն նույն տեղում չանցկացնել:
- Եթե հարցազրույց վարողը պատրաստվում է հարցազրույցը միայնակ վարել, այն էլ՝ մեծ ռիսկի հետ կապված վայրում, ապա նա պետք է համոզված լինի, որ դրսում որևէ մեկը գիտի, թե նա ուր է գնում, հարցազրույցը որ ժամին է լինելու և որ ժամին պետք է ավարտվի: Հենց որ հարցազրույց վարողը ապահով լքում է հարցազրույցի վայրը, այդ դրսի անձը պետք է անմիջապես տեղեկացվի, որ ամեն ինչ նորմալ է անցել: Եթե տվյալ վայրում բջջային կապ կա, ցանկալի է, որ հարցազրույց վարողը բջջային հեռախոս ունենա իր հետ:
- Եթե կինը գաղտնի տեղեկությունների է տիրապետում, որոնք կարող են վտանգավոր լինել հարցազրույց վարողի համար (օրինակ՝ տեղեկություններ թրաֆիկինգով զբաղվողների, կոռումպացված պաշտոնյաների, ոստիկանության մասին և այլն), հարցազրույց վարողը պետք է մեղմորեն կնոջը համոզի, որ նա դրանց մասին չխոսի իր ներկայությամբ: Միևնույն ժամանակ հարցազրույց վարողը պետք է առաջարկի, թե կինն այդ կարգի տեղեկությունները ուն և որտեղ հայտնի:

Մի անփորձ հարցազրույց վարող, որն աշխատում է արտասահմանում՝ թարգմանչի միջոցով, անցկացվող հարցազրույցի ժամանակ սկսում է խնդմնդալ: Դա անում է ոչ թե չարությունից, այլ հուզմունքից: Այսպիսի արձագանքը շփոթեցնում է հարցվողին. նա սկսում է մտածել, որ հարցազրույց վարողն իր վրա է ծիծաղում:

- Հարցազրույց վարողներն ու թարգմանիչները պետք է հատուկ վերապատրաստում կամ տեղեկություններ ստանան հետևյալի մասին.
 - կանանց թրաֆիկինգի դինամիկա,
 - ռիսկեր, ինչպես նաև անվտանգության և արտակարգ իրավիճակների հետ կապված ընթացակարգեր,
 - տարրական տեղեկություններ ֆիզիկական, սեռական և հոգեբանական բռնության, հարկադրման և խոչտանգումների մասին,
 - տարրական տեղեկություններ գեղդերային և ազգային խտրականության և անհավասարության մասին,
 - հարցազրույցի նյութ հանդիսացող աշխատանքի ոլորտի հետ կապված խնդիրներ ու զաղափարներ (այդ ոլորտներից են՝ սեքսի ինդուստրիա և մարմնավաճառություն, սպասավորություն տներում, գործարանային բանվորական աշխատանք, գյուղատնտեսական բանվորական աշխատանք),
 - թեմային վերաբերող տեղական տերմինաբանություն:
- Այն ամենը, ինչ ընդհանուր առմամբ կարելի է բնութագրել որպես «զոհին մեղադրելու» մոտեցումներ, հաճախ հանդիսանում է ընդհանուր կուլտուրայի մի մաս: Դա կարող է ազդել հարցազրույց վարողի՝ հարցվողից անկեղծ և ամբողջական պատասխաններ ստանալու կարողության, ինչպես նաև պատասխանների ընկալման և մեկնաբանման եղանակի վրա:

Հետևաբար, հարցազրույց վարողները պետք է հաղթահարեն իրենց սեփական նախապաշարմունքները, երկյուղները և կարծրատիպերը այն կանանց վերաբերյալ, ովքեր՝

 - միգրանտներ են,
 - ենթարկվել են սեռական բռնությունների,
 - աշխատում են սեքսի ինդուստրիայում կամ հասարակության մեջ անհարգի այլ աշխատանք են կատարում (սպասավորություն տներում, բանվորություն գործարաններում կամ գյուղատնտեսության ոլորտում)
 - աղքատ են կամ սոցիալապես ու տնտեսապես անապահով:
- Հարցազրույց վարողները պետք է քաջ գիտակցեն թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց օգնելու իրենց հնարավորություններն ու սահմանափակումները:

Հարցվողներին լսելը որոշ հարցազրույց վարողների մոտ կարող է արթնացնել անցյալում վերապրած բռնությունների հիշողություններ և զգացմունքներ, որոնք նրան կարող են խանգարել պարտաճանաչ և անկողմնակալ հարցազրույց վարել:

Մի մարդ կանանց թրաֆիկինգի մասին ֆիլմ է պատրաստում, որի մեջ օգտագործում է թրաֆիկինգի ենթարկված մի քանի կանանց ցուցմունքներ: Ի սկզբանե հեղինակը մտադիր է ֆիլմը միայն արտասահմանում ցուցադրել: Սակայն շուտով ֆիլմը ցուցադրվում է ազգային հեռուստատեսությամբ և կանանց դեմքերն առանց որևէ քողարկման հայտնվում են էկրանին:

5. ԱՊԱՅՈՎԵՔ ԱՆԱՆՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ԵՎ ԳԱՂՏՆԻՈՒԹՅՈՒՆԸ
Ապահովեք հարցվողի անանունությունն ու գաղտնիությունը հարցազրույցի գործընթացի ողջ ընթացքում՝ նրան դիմելու պահից մինչև նրա գործի մանրամասները հրապարակելու ժամանակը:

5.1 ԿՈՆՖԻԴԵՆՑԻԱԼՈՒԹՅԱՆ ԱՊԱՅՈՎՈՒՄ

Ռիսկեր

Կոնֆիդենցիալության ապահովումը չափազանց կարևոր է ինչպես կնոջ անվտանգության համար, այնպես էլ նրա կողմից տրամադրված տեղեկությունների որակի առումով:

Խորհուրդներ

- Զարցազրույցը սկսելուց առաջ բացատրեք, թե ինչպիսի միջոցներ են ձեռնարկվել կնոջ ինքնության կոնֆիդենցիալությունը ապահովելու և նրա անձնական տվյալները խիստ գաղտնի պահելու համար: Զարցրեք նրան, թե արդյոք այդ միջոցները բավարար են թվում:
- Կանանց պետք է տեղեկացնել, որ նրանք պարտավոր չեն հայտնել իրենց իսկական անունը (կարող են կեղծ անուն օգտագործել), բնակավայրը կամ ազգությունը: Եթե այդպիսի տեղեկություններ հավաքելն անհրաժեշտ է (օրինակ՝ օրենքի հետ կապված հարցազրույցի դեպքում), ապա լավ կլինի, որ այդ տեղեկությունները չգրանցվեն հարցազրույց վարողի գրառումներում: Փոխարենը, հարցվողի և համապատասխան գրառումների միջև կապը կարելի է հաստատել ծածկագրերի միջոցով, որոնք պետք է պահվեն գրառումներից առանձին: Կանանց անձնական գործերում հավաքված տեղեկությունները չպետք է ցույց տրվեն ուրիշներին (օրինակ՝ ընտանիքի անդամներին, ընկերներին, ուստիկանության կամ ներգաղթի ծառայությունների աշխատակիցներին)՝ առանց հարցվողի կշռադատված և բացահայտ թույլտրվության:
- Առանձին հարցազրույցների բովանդակությունը կարող է քննարկվել միայն այն մարդկանց հետ, ովքեր նույնպես պարտավորվել են պահպանել կոնֆիդենցիալությունը (օրինակ՝ աշխատակիցներ, բուժօժանայողներ): Ընդ որում, դա պետք է արվի միայն անհրաժեշտության դեպքում և միայն հարցվողի թույլտրությամբ: Զարցազրույցի բովանդակությունը երբեք չպետք է քննարկվի հասարակական վայրերում, հատկապես այնպիսի տեղերում, որտեղ այլ անձինք կարող են լսել (օրինակ՝ տաքսու վարորդների կամ տոմսավաճառների ներկայությամբ, որովհետև այդ մարդիկ կարող են կապված լինել թրաֆիկինգով զբաղվողների հետ):
- Զարցվողներից մեկից ստացած տեղեկությունները չպետք է քննարկվեն այլ հարցվողների հետ այնպես, որ նրանք կարողանան ճանաչել այդ հարցվողին: Երբեմն օգտակար է ընդհանուր առմամբ խոսել նմանատիպ իրավիճակներում գտնվող ուրիշ մարդկանց մասին, սակայն դա պետք է արվի այնպես, որ այդ մարդկանց անձնական տվյալները չբացահայտվեն:
- Եթե հարցազրույցները ձայնագրվում են, ապա պետք է օգտագործել ոչ թե մարդկանց իսկական անունները, այն նրանց ծածկանունները: Ձայներիզները պետք է պահվեն փակվող պահարանում, որից միայն որոշակի մարդիկ կարող են օգտվել: Ձայներիզները պետք է ջնջվեն սղագրությունը պատրաստելուց անմիջապես հետո:
- Զարցազրույցից ստացած տեղեկությունները հրապարակելուց առաջ հարցվողի մասին անձնական տեղեկությունները պետք է փոփոխվեն, որպեսզի այդ մարդկանց հնարավոր չլինի ճանաչել:

- Օրինակ՝ հրապարակումները չպետք է նշեն կնոջ բնակավայրի անունը, աշխատավայրը կամ նրա գործընկերների անունները: Կարելի է փոխել նաև կնոջ գտնվելու վայրի և երկրի անունը: Լուսանկարների և տեսաժապավենների վրա երևալու երկարաժամկետ և լուրջ հետևանքների պատճառով կնոջ ամբողջ դեմքը (այսինքն՝ ոչ միայն աչքերը) պետք է քողարկված լինի: Նույնը վերաբերում է նաև սպիներին, դաջվածքներին և ճանաչելի այլ նշաններին: Բացի այդ, լուսանկարել կամ տեսագրել կարելի է միայն այն դեպքում, երբ կինը տեղյակ է դրա մասին, լիովին հասկանում է, թե նյութերն ինչպես են օգտագործվելու և որտեղ են տարածվելու, և տվել է գրավոր թույլտվություն: Լուսանկարները պետք է արվեն այնպես, որ հնարավոր չլինի ճանաչել ապաստանները, ծառայություն մատուցող կազմակերպությունները կամ թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց օգնություն ցույց տվող անձանց:

6. ՄՏԱՑԵՔ ԶԱՐՑՎՈՂԻ ԿՇՈՒԴԱՏՎԱԾ ԶԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Չարկ է, որ յուրաքանչյուր հարցվող հստակորեն ըմբռնի հարցազրույցի բովանդակությունն ու նպատակը, տրամադրվող տեղեկությունների օգտագործման նպատակները, հարցերին պատասխանելուց հրաժարվելու, հարցազրույցը ցանկացած ժամանակ դադարեցնելու, ինչպես նաև հարցազրույցի ընթացքում տրամադրված տեղեկությունների օգտագործման եղանակների սահմանափակման իր իրավունքները:

6.1 ԿՇՈՒԴԱՏՎԱԾ ԶԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹՅՈՒՆ ԽՆԴՐԵԼՈՒ ՊԱՏՇԱԾ ՁԵՎԵՐԸ

Ռիսկեր

Իսկապես կշռադատված համաձայնություն ստանալը կարող է դժվար լինել՝ հաշվի առնելով կնոջ շատ բնական կասկածամտությունը օտարների նկատմամբ, հաճախ նաև՝ լեզվական, մշակութային և սոցիալ-տնտեսական տարբերությունների պատճառով: Շատ կանայք, հատկապես գյուղական և ավելի թերզարգացած վայրերի բնակիչները, կարող են անմիջապես չգիտակցել հարցազրույց տալու բոլոր հնարավոր հետևանքները (հատկապես եթե հարցազրույցին մասնակցում են ՁԼՄ-ները) և առանց լավ մտածելու հապճեպ տալ իրենց համաձայնությունը:

Խորհուրդներ

- Քանի որ հարցազրույցները կարող են ֆիզիկապես վտանգավոր և հոգեբանորեն ճնշող լինել և հետ չեն կարող վերցվել, չափազանց կարևոր է, որ հարցազրույց վարողը հստակ բացատրի.
 - հարցազրույցի պատճառները,
 - քննարկվելիք թեմաները,
 - հարցազրույց տալու հետ կապված հնարավոր ռիսկերն ու օգուտները և
 - հարցերի անձնական և հնարավոր է նաև՝ ցավ պատճառող բնույթը:

Եթե կինը լիովին հասկանում է հարցազրույց վարողի մտադրությունները և հարցերի նպատակը, ապա քիչ հավանական է, որ կասկածի, թե իր տված տեղեկությունները կօգտագործվեն իր դեմ կամ որևէ վնաս կհասցնեն իրեն:

- Ցանկալի է, որ հարցազրույց տալու խնդրանքով կնոջն առաջին անգամ դիմի այնպիսի մեկը, ում նա վստահում է: Օրինակ՝ դա կարող է լինել ծառայություններ մատուցող մի կազմակերպություն կամ անհատ, որի

Թրաֆիկինգի մասին մի ֆիլմում կանանց դեմքերը լավ չեն քողարկվում, որի արդյունքում կանայք հեշտորեն ճանաչելի են դառնում: Սակայն մինչև ֆիլմի ցուցադրումը կանանցից մեկին հաջողվել էր իր ծնողներից և ամուսնուց թաքցնել արտասահմանում անցկացրած մի քանի մղձավանջային ամիսների գաղտնիքը:

Կշռադատված համաձայնություն ստանալու խնդրանքի օրինակ

Մենք հետազոտություն ենք անցկացնում թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց առողջական վիճակի մասին, որպեսզի առողջապահական ծառայություններ մատուցելու ավելի լավ եղանակներ գտնենք: Մենք կցանկանայինք Ձեզ հետ խոսել *Լընդհանուր առմամբ նշեք թե՛ մասին* մասին և հարցեր տալ *Լնշեք հարցերի հիմնական թեմաները, այդ թվում նաև գաղտնի տեղեկությունները, որոնք ձեզ անհրաժեշտ են/ մասին:*

Ես Ձեր անունը չեմ հարցնելու: Ձեր բոլոր ասածները խիստ գաղտնի են պահվելու: Ինքնուրույն մասին որևէ տեղեկություններ չեն հրապարակվելու: Ես չեմ օգտագործելու Ձեր անունը, Ձեր քաղաքի անունը, Ձեզ թրաֆիկինգի ենթարկած մարդու անունը և Ձեր ընտանիքի մասին տեղեկությունները: Այստեղ ճիշտ կամ սխալ պատասխաններ չկան: Որոշ հարցեր կարող են ծանր հիշողություններ արթնացնել: Դուք կարող եք չչտասպել այդ հարցերին պատասխանելիս, կամ ընդհանրապես հրաժարվել այդ հարցերին պատասխանելուց: Ձեր պատասխաններն օգտագործվելու են նմանատիպ դրությամբ մեջ գտնվող և նմանատիպ առողջապահական կարիքներ ունեցող կանանց օգնելու համար:

Մենք քննարկել ենք հնարավոր ռիսկերն ու օգուտները, ինչպիսիք են *Թվարկեք ռիսկերի և օգուտների մասին նախորդ քննարկման ժամանակ նշված ռիսկերն ու օգուտները*, ինչպես նաև ռիսկերը նվազեցնելու եղանակները, ինչպիսիք են *Թվարկեք նախորդ քննարկման ժամանակ հնչած գաղափարները ռիսկերը նվազեցնելու մասին:*

Եթե չեք ցանկանում, Դուք պարտավոր չեք մասնակցել այս հարցազրույցին: Եթե համաձայն եք շարունակել, Դուք կարող եք հարցազրույցը ցանկացած պահին դադարեցնել: Եթե ուզում եք որևէ հարցի չպատասխանել կամ ինձ հարց տալ, ինձ հանգիստ կարող եք ընդհատել: Այս հարցազրույցը կտևի մոտավորապես 30 րոպե:

Համաձայն եք մասնակցել հարցազրույցին:

Հարմար է հիմա և այստեղ խոսելը:

հետ արդեն լավ հարաբերություններ են ձևավորվել: Այդ կազմակերպությունը կամ անհատը կնոջը կարող է բացատրել հարցազրույց տալու բոլոր հնարավոր բացասական ու դրական հետևանքները: (Այս առաջին խնդրանքն ընդամենը կնոջ հետ անվտանգ ձևով կապվելու միջոց է և չի փոխարինում հարցազրույց տալու պաշտոնական խնդրանքը և համաձայնություն ստանալու ողջ գործընթացը, որը պետք է իրականացնի անձամբ հարցազրույց վարողը՝ հարցազրույցից առաջ:) Հաշվի առնելով թրաֆիկինգի դինամիկան և կողակիցների դերը, սովորաբար վերջիններս չպետք է ընտրվեն որպես միջնորդներ: Ակումբների կամ հասարակաց տների տերերին դիմելը կնոջը կարող է անելանելի վիճակի մեջ դնել և կասկածներ առաջացնել: Այդ դեպքերում անկեղծ պատասխաններ ստանալը սովորաբար անհավանական է: Նմանապես, ոստիկանության կամ մերգաղթային ծառայությունների միջոցով կնոջը դիմելը նրան կարող է անհանգստություն պատճառել, ինչի արդյունքում պատասխանները կլինեն շատ զգույշ, եթե ոչ կեղծ: (Կալանքի տակ գտնվող կանանց հետ հարցազրույցները այլ լուրջ խնդիրներ են առաջացնում, որոնք այստեղ չենք քննարկելու:)

- Պատրաստեք հստակ հայտարարություն, որը նկարագրում է հարցազրույցի թեման և նպատակները, ինչպես նաև պատասխանների օգտագործման եղանակը: Հայտարարությունն ընթերցեք բարձրաձայն՝ հարցեր տալու և որոշ կետեր պարզաբանելու հնարավորություն տալով կնոջը:
- Ռիսկերը քննարկեք համակարգված ձևով (տես՝ «1.1 Հարցազրույց վարելու որոշումը», անվտանգությունը գնահատելու համար տրվող հարցերի օրինակներ): Խոսեք հնարավոր օգուտների (օրինակ՝ կնոջ փորձառությունը քննարկելու, խնդիրների կամ կարիքների մասին պատմելու, ուրիշ կանանց օգնելու հնարավորություն) և հարցազրույցից կնոջ ակնկալիքների մասին (օրինակ՝ օգնություն կամ վճարում):
- Այն դեպքերում, երբ հարցվողի և հարցազրույց վարողի մայրենի լեզուները տարբեր են, լրացուցիչ միջոցներ են հարկավոր, որպեսզի կնոջ համաձայնությունն իսկապես կշռադատված լինի: Այդ միջոցներից է, օրինակ, կնոջ մայրենի լեզվով տեղեկատվական թերթիկ պատրաստելը: Այդ թերթիկը պետք է թողնել կնոջ մոտ, քանի որ ուրիշները կարող են այն հայտնաբերել նրա մոտ:
- Հարցազրույցի համար վճարելու որոշումները դժվար են: Հարցազրույցի համար վճարումները երբեմն կարող են կասկածի տակ դնել հավաքված տեղեկությունների ճշմարտացիությունը, հատկապես եթե առաջարկվող գումարները շոշափելի են: Մյուս կողմից, կարևոր է կնոջը փոխհատուցել նրա ժամանակի, կորցված աշխատավարձի և այլ ծախսերի (օրինակ՝ ճանապարհածախսի և երեխաների խնամքի) համար: Քանի որ կանայք կարող են պատժվել, եթե գործատուները, կավատները կամ թրաֆիկինգով զբաղվողները նրանց մոտ լրացուցիչ գումարներ հայտնաբերեն, կարևոր է կնոջ հետ քննարկել, թե որն է նրան փոխհատուցելու լավագույն եղանակը: Պետք է պարզել, թե ինչպես է նա ցանկանում վճարվել՝ կանխիկով, թե նյութական բարիքներով (օրինակ՝ անձնական հիգիենայի պարագաներ, օճառ, շամպուն, պահպանակներ, ուտելիք, հագուստ և այլն), կամ արդյոք նա կնախընտրեր, որ գումարն ուղարկվի իր ընտանիքին կամ տրվի որևէ մի վստահելի մարդու: Կանանց հետ խոսելու համար կավատներին, հասարակաց տների տերերին և ոստիկաններին վճարելը էթիկական խնդիրներ է առաջ բերում, կարող է արդյունքում առաջացնել կանանց համար և, ամենայն հավանականությամբ, կասկածների տեղիք տալ հարցազրույց վարողի նպատակների վերաբերյալ: Ուստի, այդպիսի վճարումները հանձնարարելի չեն:
- Եթե հնարավոր է (այսինքն՝ եթե ապահով է և հարցվողը ցանկանում է), կնոջն առաջարկեք նորից հանդիպել և նրան տալ թերթի հոդվածները, հետազոտությունների արդյունքները կամ ծրագրին վերաբերող թռուցիկները, եթե նա կարծում է, որ ավելի ուշ նորից հանդիպելը վտանգավոր չէ:

7. ԼՍԵՑԵՔ ԵՎ ԶԱՐԳԵՔ ԻՐ ԻՐԱՎԻՃԱԿԻ ԵՎ ԻՐԵՆ ՍՊԱՌՆԱՑՈՂ ՎՏԱՆԳՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԿՆՈՋ ԳՆԱՅԱՏԱԿԱՆԸ

Գիտակցեք, որ յուրաքանչյուր կին իր ուրույն մտահոգություններն ունի, և որ իր կողմից այդ մտահոգությունների ըմբռնումը կարող է տարբերվել ուրիշների գնահատականից:

Առաջարկվող օգնության տարբերակները պետք է նկարագրվեն չեզոք ձևով, իսկ հարցազրույց վարողը չպետք է չափազանցնի այդ օժանդակության աստիճանը կամ հավանականությունը:

7.1 ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐ ԿԱՍ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԱՌԱՋԱՐԿԵԼԸ

Ռիսկեր

Լավագույն մոդուլներ ունենալով հանդերձ, հարցազրույց վարողը կարող է կարծել, որ ինքն ավելի լավ գիտի, թե կնոջն ինչ է հարկավոր, և որոշել նրան խորհուրդներ տալ, գործողությունների դիմել կամ կնոջը ստիպել դիմել գործողությունների, որոնք հարցազրույց վարողի կարծիքով կբարելավեն կնոջ դրությունը: Բարի մոդուլներով պայմանավորված ցանկությունները կամ գործողությունները (օրինակ՝ փախուստը թրաֆիկինգով զբաղվողներից, իշխանություններին դիմելը, այնպիսի թեմաների քննարկումը, որոնք կինը դեռ պատրաստ չէ քննարկել և այլն) կարող են վնասակար հետևանքներ ունենալ, եթե նախապես կնոջ հետ նրա իրավիճակը մանրամասն չի քննարկվել:

Խորհուրդներ

Նախքան որևէ խորհուրդ տալը կամ գործողություն առաջարկելը, հարկ է կնոջ հետ քննարկել, թե ինչպես է նա տեսնում իր իրավիճակը, ինչ տարբերակներ ունի, որոնք են այդ տարբերակների առավելություններն ու դրանց հետ կապված ռիսկերը, և երբ է ճիշտ ժամանակը առաջարկվող փոփոխությունները կյանքի կոչելու համար: Եթե հնարավոր է, օգտակար է նաև խորհրդակցել մասնագետների հետ, ովքեր թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ աշխատելու փորձ ունեն: Բացի այդ, մինչ այժմ ճգնաժամային իրավիճակից խուսափելու և ծանր դրությանը դիմանալու համար կնոջ կողմից կիրառված ռազմավարության և միջոցների մասին հարցնելը հարցազրույց վարողին կարող է օգնել ավելի լավ պատկերացում կազմել կնոջ դրության գործնական իրականությունների մասին: Այդ կարգի հարցերը նաև կնոջը հիշեցնում են նրա ուժի մասին:

Եթե հարցազրույց վարողը կարծում է, որ խորհուրդ ունի կնոջը տալու, ապա առաջարկվող օգնության տարբերակները պետք է նկարագրվեն չեզոք ձևով, իսկ հարցազրույց վարողը չպետք է չափազանցնի այդ օժանդակության աստիճանը կամ հավանականությունը: Տարբերակները պետք է ներկայացվեն հավասարակշռված ձևով, որպեսզի կինը հիմար դրության մեջ չընկնի կամ իրեն անշնորհակալ չզգա, եթե չուզենա ընդունել առաջարկվող օգնությունը: Խորհուրդները պետք է հաշվի առնեն հնարավոր ռիսկերը և հստակորեն ներկայացնեն դրական արդյունքները:

Հազվադեպ չեն դեպքերը, երբ թրաֆիկինգի իրավիճակում գտնվող կանանց հետ հանդիպող հարցազրույց վարողները ցանկանում են փրկել նրանց: Ոչ պրոֆեսիոնալ կամ ոչ պաշտոնական փախուստը շատ վտանգավոր տարբերակ է, որը հաճախ անընդունելի է կնոջ համար, քանի որ փախուստի դիմելիս կինը հաճախ տեղյակ չէ իր ներկայիս դրությունից դուրս գալու բոլոր հնարավոր հետևանքներին: Դրանցից են՝

- տանը, ընտանիքի անդամների կողմից պատժված լինելու վտանգը,
- հանրության կողմից կնոջ գործողությունների գնահատում, կամ անգամ՝ դատապարտում, ընդ որում այդ գործողությունները կարող են դիտվել որպես նրա ընտրությունը,

Թրաֆիկինգի իրավիճակից դուրս գալու մասին մտածող կնոջ հետ անհրաժեշտ է քննարկել հետևյալ խնդիրները.

- **Նախապես պլանավորելու կարևորությունը,**
- **Գործնականում որտեղ կարող է ապրել և ինչպես է վաստակելու,**
- **Ովքեր կարող են նրան փնտրել և որքանով վճռական կլինեն նրան կամ նրա ընտանիքի անդամներին հետապնդելու հարցում,**
- **Նրա հոգեկան վիճակը և անհրաժեշտ օգնությունը,**
- **Կավատների, տերերի և այլ մարդկանց հետ նրա կախյալ հարաբերությունները և ով է նրան սատարելու այնտեղից դուրս գալուց հետո,**
- **Գործնական հետևանքները (ներգաղթային կարգավիճակը, ընտանիք վերադառնալու հնարավորությունը, ֆիզիկական անվտանգությունը, մեծակությունը, վախը և հոգեկան առողջության հարցում աջակցությունը):**

- կասկածներ կնոջ շարժառիթների, արժանահավատության և բնավորության վերաբերյալ,
- խնդիրներ ներգաղթային ծառայությունների հետ և արտաքսում,
- պարտքը մարելու անկարողություն,
- ապաստանի հսկողության տակ մնալու անհրաժեշտություն,
- կավատ/զուգընկերոջ հետ բոլոր կապերը խզելու պարտավորություն,
- ոստիկանությունում կամ բաց դատարանում ցուցմունքներ տալու անհրաժեշտություն,
- կալանք, ձերբակալություն, քրեական պատասխանատվություն (օրինակ՝ ներգաղթի և աշխատանքային օրենսդրությունը խախտելու համար),
- պարտադրված կամ թերի ՄԻԱՎ/ՉԻԱՀ կամ այլ բժշկական ստուգումներ:

Գործողությունների հնարավոր տարբերակները քննարկելուց հետո հարցազրույց վարողը պետք է հստակ և հակիրճ ձևով տրամադրի նախօրոք հավաքված տեղեկությունները օժանդակություն տրամադրող կազմակերպությունների մասին և կնոջը ժամանակ և հնարավորություն տա իր որոշումը կայացնելու համար:

7.2 ԻՐ ԴՐՈՒԹՅԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԿՆՈՋ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ ՀԱՐԳԵԼԸ

Ռիսկեր

Նույնիսկ ամենասարսափելի պայմաններում գտնվող կանայք կարող են որոշել՝ չընդունել իրենց առաջարկվող որևէ օգնություն: Բուժօգնության, նվերներ տալու կամ փախուստ կազմակերպելու առաջարկները հաճախ շատ զայթակղիչ են այն մարդկանց համար, ովքեր ջանում են ինչ-որ մի բան արած լինել: Ինչպես արդեն նշվել է, կնոջ անունից կամ նրա համար որևէ գործողության դիմելուց առաջ անհրաժեշտ է ստանալ նրա համաձայնությունը:

Խորհուրդներ

Բացի հարցազրույց տալու կամ չտալու մասին կնոջ որոշումից, հարկ է հարգել նաև նրա առողջական վիճակի մասին խոսելու կամ չխոսելու, զգացմունքների մասին պատմելու կամ չպատմելու, նրա ներկայիս վիճակից փախչելու կամ չփախչելու և անձնական այլ խնդիրներին վերաբերող այլ ցանկություններն ու որոշումները, անկախ նրանից, թե որքանով է կնոջ դրությունը վտանգավոր կամ սարսափելի թվում հարցազրույց վարողին:

Առանց կնոջ կարծիքը հարցնելու փախուստ կազմակերպելը, իշխանություններին կամ ընտանիքի անդամներին դիմելը, տեղեկությունները փաստաբաններին հաղորդելը և այլն միշտ չէ, որ գնահատվում են կամ բխում են կնոջ շահերից: Օրինակ, շատ երկրներում ոստիկանություն դիմելը նշանակում է իրավիճակից հեռացնել այն մարդկանց ուղադրությունը, որոնք ի սկզբանե պատասխանատու են կնոջն այդ իրավիճակի մեջ դնելու համար: Սակայն պատշաճ ձևով տրամադրված օգնությունը կարող է փրկել կնոջ կյանքը: (Տես՝ «9. Պատրաստ եղեք միջամտելու արտակարգ իրավիճակների դեպքում»):

8. ԿՆՈՋԸ ԿՐԿՆԱԿԻ ՏՐԱՎՄԱՅԻ ՄԻ՛ ԵՆԹԱՐԿԵՔ

Ձերձ մնացեք այնպիսի հարցերից, որոնք կարող են հանգեցնել զգացմունքային լարվածություն առաջացնող պատասխանների: Պատրաստ եղեք կնոջը սփոփելու և նրա ուժը շեշտադրելու:

8.1 ԿՆՈՋԸ ԿՐԿՆԱԿԻ ՏՐԱՎՄԱՅԻ ԶԵՆԹԱՐԿԵԼԸ

Ռիսկեր

Կնոջը վախեցրած, ստորացրած կամ ցավ պատճառած փորձառության մասին հարցնելը կարող է չափազանց մեծ շփոթմունք առաջացնել: Շատ կանայք ամաչում են իրենց արարքների կամ իրենց հետ պատահածի մասին խոսել: Զարգազրույցի ընթացքում կնոջը պատճառած անհանգստությունը կարող է ի հայտ գալ հենց հարցազրույցի ժամանակ, իսկ երբեմն՝ նաև դրանից առաջ կամ հետո: Շատ կանայք մեծ սթրես են ապրում՝ սպասելով իրենց փորձառության մասին հարցազրույցների: Զարգազրույցից երկար ժամանակ հետո կանայք կարող են նաև վերանայել իրենց ասածները և զղջալ դրանց համար: Որոշ կանանց համար ցավազին փորձառություն է ողջ գործընթացը:

Խորհուրդներ

- Զարգերը երբեք չպետք է այնպես ձևակերպված լինեն, որ հզոր կամ էնոցիոնալ արծագանք առաջացնեն:
- Պետք է խուսափել այնպիսի հարցերից, որոնք կարող են սթրեսային վիճակ առաջացնել կամ կնոջը ստիպել բացահայտել տրավմատիկ մանրամասներ, որոնք անհրաժեշտ չեն նրա փորձառությունը ճիշտ հասկանալու համար:
- Պետք չէ տալ այնպիսի հարցեր, որոնցում նշմարվում է կնոջ ընդունած որոշման դատապարտում, քննադատական վերաբերմունք նրա գործողությունների կամ բնավորության նկատմամբ: Օրինակ՝ «Ձեր ծնողներն ի՞նչ կմտածեն Ձեր արածի մասին», «Դուք Ձեզ անբարոյական համարում եք», «Ինչու՞ եք համաձայնել այդ ամենին»:

Պետք է հիշել, որ որոշ խնդիրներ քննարկելիս շատ կանայք որոշակի սթրես են ապրում կամ անհարմար են զգում իրենց: Սակայն շատերի համար այդպիսի խնդիրներ քննարկելը և ուրիշի կողմից լսված լինելը կարող է ամոքիչ ազդեցություն ունենալ: Այդ պատճառով կարևոր է հիշել, որ նման նուրբ թեմայի վերաբերյալ տեղեկություններ հաղորդելու մասին կնոջը խնդրելը, իսկ հետո՝ նրան ընդհատելը կամ մինչև նրա պատմության ավարտը դրա մասին որևէ դիրքորոշում ցուցաբերելը կարող է վիատեցնել նրան: Սակայն եթե կինը շատ է ազդվում կամ հուզվում (օրինակ՝ սկսում է դողալ, լաց լինել, նրա մոտ սկսվում է ուժեղ գլխացավ, գլխապտույտ, սրտխառնոց, դժվարանում է շնչառությունը, մարմնի վրա դուրս է տալիս կամ նա կարմրում է), այդ դեպքերում ավելի լավ է նրան հարցնել, թե ցանկանո՞ւմ է շարունակել, թեման փոխել, թե՞ ավարտել հարցազրույցը:

- Զարգերը հարկ է առաջադրել խրախուսող, չդատապարտող ոճով, նույն կարգով ընդունել նաև պատասխանները:
- Զարգազրույց վարողը հարցվողին պետք է թույլ տա սահմանել հարցազրույցի ընթացքն ու ուղղությունը:

Անյան աշխատում է սեքսի ինդուստրիայում, ունի իրեն «հաճախորդներ» մատակարարող կողակից: Մ. անունով մի լրագրող ձևանում է որպես հաճախորդ: Անյայի վստահությունը ձեռք բերելուց հետո Մ.-ն բացում է իր ինքնությունը, հայտնում է, որ լրագրող է և առաջարկում է նրան օգնել «փախչել»: Լրագրողը տեսագրում է Անյայի «ազատումը», ցույց է տալիս, թե նա ինչպես է դուրս գալիս իր աշխատանքի վայրից և նստում լրագրողի ավտոմեքենան: Լրագրողը հանդիպում է կազմակերպում փաստաբանի հետ և հյուրանոցում սենյակ է վարձում Անյայի համար, ընդ որում հյուրանոցը շատ հեռու է փաստաբանից և Անյայի բոլոր ծանոթներից: Վերջինս այնտեղ մնում է առանց ընկերների, աշխատանքի և երկրում օրինական կարգով գտնվելու իրավունքի: Անյան անհետանում է ֆիլմի եթեր դուրս գալուց առաջ: Ասում են, որ նա վերադառնում է իր կավատ կողակցի մոտ: Ի վերջո, ստացվում է այնպես, որ լրագրողը չի կարողանում Անյային հուսալի այլընտրանքներ տրամադրել նրա նախկին դրության փոխարեն, միգուցե նրան համոզելով, որ նրան ավելի լավ կլիներ իր հետ: Ֆիլմի ցուցադրման ժամանակ լրագրողն ամեն ինչ անում է Անյայի դեմքը ծածկելու համար, սակայն ֆիլմի մեջ օգտագործվում է նրա աշխատանքային մականունը, հստակ ցույց է տրվում նրա աշխատավայրը և մի քանի անգամ ուղղակի ցույց է տրվում նրա կավատ կողակիցը:

Երկու կին, որոնք համաձայնում են մասնակցել թրաֆիկինգի ուսումնասիրությանը, իրենց քաղաքից գնացքով ուղևորվում են մայրաքաղաք՝ հարցազրույցին մասնակցելու, մայրաքաղաքում զբոսնելու և գնումներ կատարելու: Ավելի քան 12 ժամ գնացքում անցկացնելուց հետո, որտեղ նրանք անընդհատ մտածում էին, թե ինչպես են պաշտոնական միջավայրում անժանոթ մարդկանց ներկայությամբ խոսելու իրենց փորձառության մասին, կանայք այնպիսի սթրեսի և հուզմունքի մեջ են ընկնում, որ հարցազրույցը ստիպված են լինում ընդհատել:

- Վիզուալ և բանավոր արձագանքները պետք է ունենան ըմբռնող, չդատապարտող և սատարող բնույթ:
- Ջրուցակցի մոտ ընկճվածության նշաններ նկատելու դեպքում հարցազրույց վարողը պետք է արձագանքի ընդմիջում անելու առաջարկով:
- Հարցազրույց վարողը պետք է հոգատարություն ցուցաբերի և կնոջը հիշեցնի նրա ուժի և խելքի մասին, որ նրան օգնել են դիմանալ այդ դժվարին պայմաններում:
- Հարցազրույցը շարունակելու կամ չշարունակելու որոշումը կայացնում է միայն հարցվողը: Շատ կանայք, ովքեր հուզվում են հարցազրույցի ժամանակ, ցանկանում են շարունակել հարցազրույցը, սակայն կան նաև կանայք, ովքեր կնախընտրեին դադարեցնել այն: Հարցազրույց վարողը երբեք չպետք է հուզված կնոջը ստիպի շարունակել խոսակցությունը: Նմանապես, եթե հարցվողը ցանկանում է շարունակել զրույցը, երբ բոլոր հարցերն արդեն տրված են, հարցազրույց վարողը պետք է շարունակի ակտիվ և հետաքրքրությամբ լսել նրան:
- Հիշեք, որ տնից հեռու գտնվող շատ կանանց համար դժվար է խոսել ընտանիքի և հատկապես երեխաների մասին: Սա հատկապես վերաբերում է այն կանանց, ովքեր երկար ժամանակ իրենց երեխաներին չեն տեսել և հաստատ չգիտեն, թե երբ են նրանց տեսնելու, կամ ընդհանրապես տեսնելու են, թե ոչ: Շատ զգույշ եղեք հատկապես այդպիսի թեմաներից խոսելիս:

9. ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՂԵՔ ՄԻՋԱՄՏԵԼՈՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԻՐԱՎԻՃԱԿՆԵՐԻ ԴԵՊՔՈՒՄ
Պատրաստ եղեք արձագանքելու, եթե կինը պնդում է, որ իրեն վերահաս վտանգ է սպառնում:

9.1 ՇՏԱՊ ԿԱՍ ԱՆՀԱՊԱՂ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ԽՆԴՐՈՂ ԿՆՈՋՆ ԱՐՁԱԳԱՆՔԵԼԸ

Ռիսկեր

Անհապաղ օգնության խնդրանքներն այնքան էլ հազվադեպ չեն մարդու իրավունքների խախտումների, այդ թվում նաև թրաֆիկինգի զոհերի հետ հարցազրույցների ժամանակ: Օգնություն առաջարկելը կարող է փրկել զոհի կյանքը և էթիկական ու բարոյական պարտք է հանդիսանում: Սակայն սխալ ձևով կամ սխալ պահին օգնություն առաջարկելը կարող է հակառակ ազդեցություն ունենալ, կամ էլ օգնություն առաջարկողները կարող են չցանկանալ կամ ի վիճակի չլինել մինչև վերջ օգնել:

Խորհուրդներ

- Օգնության մասին խնդրանքը պետք է անմիջապես հարցազրույցից ավելի կարևոր դառնա:
- Հարցազրույց վարողը պետք է հարցերի օգնությամբ փորձի պարզել, թե կնոջ կարծիքով նրան ինչ վտանգներ են սպառնում, ինչ տարբերակներ կան և ինչպիսի հույսեր ու ակնկալիքներ ունի ցանկացած օգնությունից:

- Տարբերակների քննարկումը պետք է լինի իրատեսական և ոչ չափազանցված: Հարցազրույց վարողը պետք է քննարկի կնոջը հասու օգնության հնարավոր տարբերակները և նրան օգնի հաշվի առնել յուրաքանչյուր տարբերակի օգուտներն ու ռիսկերը:
- Հարցազրույց վարողը պետք է ամեն ինչ անի, որպեսզի կնոջը օգնի գնահատել նրան հասու բոլոր ռեսուրսները (օրինակ՝ զանգահարի տվյալ ծառայության ներկայացուցիչներին կամ կնոջն ուղեկցի այդտեղ):

Հետևյալ գործողությունները սովորաբար վտանգավոր են և անխոհեմ.

- կնոջ հետ փախուստի դիմելը,
- կնոջը հարցազրույց վարողի տուն տանելը,
- հարցվողին նրա տուն կամ աշխատանքի վայր ուղեկցելը՝ նրա իրերը հավաքելու համար,
- գործատուի, կողակցի, գործակալի, գործընկերների և այլոց հետ ինչ-որ խնդիրներ քննարկելու հարցում հարցվողին օգնելը կամ որևէ կերպ միջնորդի դերում հանդես գալը:

9.2 ՄԻՋԱՄՏՈՒԹՅԱՆ ՀԵՏԱԳԱ ՔԱՅԼԵՐԻՆ ՊԱՏՐԱՍ ԼԻՆԵԼԸ

Ռիսկեր

Անձնական միջամտությունը հազվադեպ է մեկ քայլից բաղկացած գործընթաց լինում. այն համարյա միշտ մի շարք լրացուցիչ գործնական քայլեր ու գործողություններ է պահանջում: Հատկապես փախուստի փորձերի դեպքում, փախուստն ինքը սովորաբար ամենահեշտ գործն է, իսկ դրան հաջորդող կազմակերպչական խնդիրներն ու կնոջ խնամքը շատ ավելի բարդ ու կարևոր են:

Խորհուրդներ

Հազվադեպ է պատահում, երբ կնոջը պետք է միայն «ազատ արձակել», հատկապես եթե նա օտար երկրում է գտնվում: Մինչև «փախուստի» հարցում օգնելու մասին մտածելը հարկ է հաշվի առնել դրա հետ կապված բոլոր ռիսկերը, խոչընդոտները, ինչպես նաև բազմաթիվ բարդ քայլերը, որոնք պետք է ձեռնարկվեն «փախուստից» հետո, որպեսզի կինը չհայտնվի ավելի վատ դրության մեջ կամ ստիպված չլինի վերադառնալ իր անձի հանդեպ բռնացողի մոտ: Թրաֆիկինգի ենթարկված կանայք հազվադեպ են ի վիճակի լինում ինքնուրույն հայտնաբերել այն օգնությունն ու ծառայությունները, որոնք անհրաժեշտ են թրաֆիկինգի հետ կապված իրենց փորձառությունից ձերբազատվելու համար: Որոշ դեպքերում շահագործման ենթարկված կնոջն օգնելու համար պետք է ընդամենը զանգահարել թրաֆիկինգի զոհերի աշխատելու փորձ ունեցող մասնագիտական մի կազմակերպություն: Սակայն ավելի հաճախ անհրաժեշտ է գտնել ապահով ապաստան, եկամտի աղբյուրներ, բուժօգնություն, հոգեբանական, իրավաբանական ծառայություններ՝ ներգաղթածների համար, կամ այլ կարգի օգնություն:

Ազգային փոքրամասնություններ կայացնող կանայք, ովքեր թրաֆիկինգի էին ենթարկվել և տարվել հարևան երկիր, վերադարձվում են իրենց երկրի գինվորականներին, ովքեր հետո նրանց բռնաբարում են:

Ասիական երկրներից մեկում ոստիկանները ռեյդի են ենթարկում հասարակաց մի տուն և ներխուժում են գլխավոր մուտքից: Այդ պահին մի շարք այլ ոստիկաններ, ովքեր հասարակաց տան տերերից պարբերաբար կաշառք են ստանում, նրանց և շատ կանանց օգնում են շենքից դուրս գալ հետևի դռնով:

9.3 ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻՆ ԴԻՄԵԼՈՒ ՅԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Ռիսկեր

Շատ կանայք չեն ցանկանում դիմել իշխանություններին: Նրանք վախեցնում են արտաքսումից, մտահոգություն ունեն, որ պետական պաշտոնյաները, օրինակ՝ ոստիկանները, կոռուպցիայից ենթարկված են կամ կարող են նրանց թշնամաբար կամ անտարբեր վերաբերվել: Շատ դեպքերում նրանց մտահոգությունները անհիմն չեն: Օտարերկրյա իշխանությունները կարող են կալանավորել, ձերբակալել կամ արտաքսել իրենց երկրում ապօրինի ապրող կամ աշխատող կանանց: Նրանք կարող են նաև կանանց ստիպել ցուցմունքներ տալ թրաֆիկինգով զբաղվողների դեմ՝ հաշվի չառնելով վտանգները, որ սպառնում են այդ կանանց՝ իշխանությունների հետ համագործակցելու համար: Որոշ երկրներում իշխանություններին դիմելը հավասարազոր է կանանց թրաֆիկինգով զբաղվող գործակալներին հետ հանձնելուն: Շատ աղքատ երկրներում ոստիկանությունը, բանակը և ներգաղթի ծառայությունները, իսկ երբեմն նաև դեսպանությունների և հյուպատոսարանների աշխատակիցները, թրաֆիկինգի ցանցի մաս են կազմում, համագործակցում են թրաֆիկինգով զբաղվողների հետ կամ կաշառք են վերցնում նման համագործակցության համար:

Խորհուրդներ

- Իշխանություններին դիմելուց առաջ վստահ եղեք, որ կնոջը հենց այդ տարբերակն է պետք:
- Քննարկեք իշխանություններին դիմելու հնարավոր օգուտներն ու ռիսկերը, ինչպես նաև այն, թե իշխանության տարբեր մարմիններն ինչ կարող են առաջարկել (օրինակ՝ օգնել փախչել աշխատատեղից, գործատուներին կամ թրաֆիկինգով զբաղվողներին պատասխանատվության կանչել, վիզայի ժամկետը երկարացնել, երկրում մնալու թույլտվություն տալ):
- Իշխանություններին կնոջ ինքնությունը հայտնելուց առաջ պարզեք, թե տվյալ պաշտոնյան իրատեսորեն ինչ կարող է անել:
- Պարզեք կնոջ իրավունքները և դրանք քննարկեք նրա հետ (հաշվի առնելով նրա ներգաղթային կարգավիճակը, ցուցմունքներ տալու ցանկությունը կամ դրանից հրաժարվելը, վկաների պաշտպանության խնդիրները, տվյալ երկրում մնալու կամ տուն վերադառնալու նրա ցանկությունը):

10. ԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ՕԳՏԱԳՈՐԾԵՔ ՀԱՎԱՔԱԾ ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Ստացած տեղեկություններն օգտագործեք այնպես, որ դրանք օգուտ բերեն տվյալ կնոջը կամ նպաստեն թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց համար օգտակար քաղաքականության մշակմանը:

10.1 ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԷԹԻԿԱԿԱՆ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄԸ

Ռիսկեր

Մարդու իրավունքների ոտնահարման զոհի հետ հարցազրույց վարելը էթիկայի տեսանկյունից չեզոք ձեռնարկում չէ: Թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց պատմությունները պետք է հավաքվեն որոշակի նպատակով: Կանանց թրաֆիկինգի հետ կապված հսկայական անձնական, սոցիալական և առողջապահական զինը հարցազրույց վարողին պարտավորեցնում է ապահովել հավաքված տեղեկությունների օգտագործումն այնպես, որ դրանք օգուտ բերեն տվյալ հարցվողին կամ հրավիրեն քաղաքականություն մշակողների և մարդու իրավունքների պաշտպանների ուշադրությունը տվյալ խնդրի վրա (իդեալական տարբերակում՝ երկուսն էլ):

Խորհուրդներ

- Կանանց իրավունքների պաշտպանների կամ ուղղակի ծառայություններ մատուցող խմբերի ներգրավումը ոչ միայն թույլ է տալիս ապահովել հարցազրույցի անվտանգությունը, հարցազրույցի տեխնիկայի և մեկնաբանությունների լիարժեք լինելը և աջակցության համակարգերի առկայությունը, այլ կարող է հիմք ստեղծել հավաքված տեղեկությունների օգտակարության, կարևորության և գործնական կիրառման համար:
- Շատ կարևոր է, որ հարցազրույց վարողները միջոցներ ձեռնարկեն, որպեսզի հրապարակված տեղեկությունները (օրինակ՝ զեկույցները, մամուլի հաղորդագրությունները, հրապարակային հայտարարությունները և այլն) չխեղաթյուրվեն և չգրգռեն նախապաշարմունքներն ու կարծրատիպերը, ինչը կարող է հանրության մեջ թշնամություն առաջացնել թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հանդեպ:

ԳԻՇՏ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ

Ուկրաինայում ՀԿ-ների աշխատակիցների հետ հարցազրույցները հեռուստատեսությամբ ցուցադրելուց հետո շատ մայրեր, ովքեր փնտրում էին թրաֆիկինգի ենթարկված իրենց աղջիկներին, սկսեցին զանգահարել հեռուստատեսություն: Դա օգնեց փրկել առնվազն մի երիտասարդ աղջկա, որը պահվում էր Իտալիայում գտնվող հասարակաց մի տանը:

ՍԽԱԼ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ

Վավերագրական ֆիլմերի մի ռեժիսոր հայտնաբերում է, որ մի կին թրաֆիկինգի է ենթարկվում, հարկադրաբար աշխատում է սեքսի ինդուստրիայում, ապա սպանվում է: Կինը երբեք իր ընտանիքին չէր պատմել իր աշխատանքի մասին, բայց ասել էր, որ նշանված է մի գերմանացու հետ: Կնոջ մահից հետո ռեժիսորը նկարահանում է այդ կնոջ որդու և մոր արձագանքը, երբ ռեժիսորը նրանց հայտնում է այն մասին, որ կինը սպանվել է մարմնավաճառությամբ զբաղվելու ժամանակ:

ԳԻՇՏ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ

Հունաստանում անցկացված հետազոտությունը օգտագործվել է թրաֆիկինգի դեմ պայքարի մասին օրենքի նախագիծ մշակելու և թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց պաշտպանությունը բարելավելու միջոցներ առաջարկելու համար:

ԳԻՇՏ ՕԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ

Չոհերի պաշտպանության վերաբերյալ մի քանի երկրներում անցկացված հետազոտությունը օգտագործվում է որպես հիմք թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց խնամքի և ապաքինման մասին պաշտոնյաներին վերապատրաստելու համար:

ՎԵՐՋԱԲԱՆ

Սույն փաստաթղթում նշված խորհուրդներն արտացոլում են ներկայիս գիտելիքները էթիկայի և անվտանգության հետ կապված այն հարցերի մասին, որոնք պետք է հաշվի առնվեն թրաֆիկինգի իրավիճակում գտնվող կամ այդպիսի իրավիճակից արդեն դուրս եկած կանանց հետ հարցազրույց վարելիս: Սակայն կանանց թրաֆիկինգը հանցագործություն է, որն անընդհատ փոխում է իր դեմքն ու ձևերը: Թրաֆիկինգի և նրա հետևանքների անընդհատ փոփոխվող դինամիկան պահանջում է, որ հարցազրույց վարողները պարբերաբար թարմ տեղեկություններ քաղեն այդ երևույթի մասին, որպեսզի հարցազրույցից առաջ, ընթացքում և հետո հստակ ծրագրեր ունենան կնոջ բարօրությունն ապահովելու համար: Շատ դեպքերում դա նշանակում է, որ հարցազրույցի գործընթացը պետք է ավելի երկար տևի, ավելի շատ նախնական ուսումնասիրություններ ու պատրաստություն պահանջի, ինչպես նաև՝ ավելի մեծ շրջահայացություն անհատների և նրանց իրավիճակի նկատմամբ: Բացի այդ, ամենայն լրջությամբ պետք է քննարկվի հարցազրույցի ընթացքում հավաքված տեղեկությունների պատշաճ հրապարակման հարցը: Սույն խորհուրդներին հետևելով և կանանց անվտանգությանը միշտ առաջնային կարևորություն տալով՝ հարցազրույցների արդյունքում ստացված տեղեկություններ պահանջողները և հարցազրույց վարողները կարող են իրենց կարևոր ավանդն ունենալ այդ լուրջ հանցագործության մասին հանրության գիտելիքների մակարդակը և թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց խնամքի որակը բարձրացնելու հարցում:

ԾԱՆՈԹԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

¹ United Nations. (2000). United Nations Protocol to Prevent, Suppress, and Punish Trafficking in Persons, especially women and children, supplementing the United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, Article 3 (a-d), G.A. res.55/25, annex II, 55 U.N. GAOR Supp. (No. 49) at 60, U.N. Doc. A/45/49 (Vol. I).

² World Health Organization (WHO). (1999). Putting Women's Safety First: Ethical and Safety Recommendations for Research on Domestic Violence Against Women, Geneva: WHO

³ Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights. (2002). International Principles and Guidelines on Human Rights and Human Trafficking. Geneva: UNHCR.

⁴ Council for International Organizations of Medical Sciences, in collaboration with the World Health Organization. (1993). International Ethical Guidelines for Biomedical Research Involving Human Subjects. Geneva: CIOMS.

⁵ Global Alliance Against Traffic in Women (GAATW). (2001). Human Rights and Trafficking in Persons: A Handbook. Bangkok: GAATW.

⁶ Presswise. (2002). Ethical Topics. Gender. Women. URL: www.presswise.org.uk

⁷ Kelly, L. (2000). VIP guide: Vision, Innovation and Professionalism in Policing Violence Against Women and Children. Produced for the Council of Europe Police and Human Rights 1997-2000 Programme. Strasbourg: Council of Europe. [On-line report] URL [http://www.coe.int/T/E/human_rights/Police/2._Publications/2._VIP_Guide/VIP%20GuideDecember%202001%20\(pdf%20version\).pdf](http://www.coe.int/T/E/human_rights/Police/2._Publications/2._VIP_Guide/VIP%20GuideDecember%202001%20(pdf%20version).pdf)

⁸ Թրաֆիկինգի ենթարկված կանանց հետ աշխատելու մասին լրացուցիչ տեղեկությունների համար տես՝ Global Alliance Against Traffic in Women (GAATW). (1999). Human Rights in Practice: a Guide to Assist Trafficked Women and Children. Bangkok: GAATW.

⁹ Zimmerman, C., Yun, K., Shvab, I., et. al. (2003). The Health Risks and Consequences of Trafficking in Women and Adolescents. Findings from a European study. London: London School of Hygiene and Tropical Medicine (LSHTM), Daphne Programme of the European Commission.

¹⁰ World Health Organization (WHO). (1999). Putting Women's Safety First: Ethical and Safety Recommendations for Research on Domestic Violence Against Women. Geneva: WHO.

Հրատարակվել է Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության կողմից 2003թ. *WHO Ethical and safety guidelines for interviewing trafficked women* վերնագրով:

© **Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպություն 2003թ.**

Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության գլխավոր տնօրենը հայերեն հրատարակության թարգմանչական իրավունքը շնորհել է Եվրոպայի անվտանգության և համագործակցության կազմակերպությանը, որը պատասխանատու է միայն հայերեն հրատարակության համար: